MASARYKOVA UNIVERZITA

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Srovnávací analýza mechanismů řešení sporů v mezinárodním obchodě

Bakalářská práce

ANJA POLÁKOVÁ FABJAN

Vedoucí práce: DOC. JUDR. KLÁRA DRLIČKOVÁ. PH.D.

Katedra mezinárodního a evropského práva
Program Mezinárodněprávní obchodní studia

Brno 2025

MUNI
LAW

Bibliografický záznam

Autor:	ANJA POLÁKOVÁ FABJAN Právnická fakulta Masarykova univerzita Katedra mezinárodního a evropského práva
Název práce:	Srovnávací analýza mechanismů řešení sporů v mezinárodním obchodě
Studijní program:	Mezinárodněprávní obchodní studia
Vedoucí práce:	doc. JUDr. Klára Drličková. Ph.D.
Rok:	2025
Počet stran:	82
Klíčová slova:	Rozhodné právo, Soudní řízení, Mezinárodní obchodní rozhodčí řízení, Obchodní mediace, Řešení sporů, ADR

Bibliographic record

Author: ANJA POLÁKOVÁ FABJAN
Faculty of Law
Masaryk University
Department of International and European Law

Title of Thesis: Comparative Analysis of the Ways of Dispute Resolution in International Trade

Degree Programme: International Commercial Law Studies

Supervisor: doc. JUDr. Klára Drličková. Ph.D.

Year: 2025

Number of Pages: 82

Keywords: Applicable Law, Litigation, International Commercial Arbitration, Commercial Mediation, Dispute Settlement, ADR

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na komparativní analýzu efektivity různých metod řešení sporů, zejména soudního řízení, rozhodčího řízení a mediace. Efektivita je hodnocena na základě několika kritérií; práce podrobně rozebírá náklady spojené s jednotlivými způsoby řešení sporů, jejich časovou náročnost a možnosti vynucení výsledku v právním systému. Na teoretickou část navazuje praktický rozbor případových studií, které demonstrují aplikaci těchto kritérií v reálných sporech.

Abstract

This bachelor's thesis focuses on a comparative analysis of the efficiency of different dispute resolution methods, including litigation, arbitration, and mediation. Efficiency is assessed based on several criteria; the thesis provides a detailed examination of the expenses associated with each method, their time requirements, and the enforceability of their outcomes within the legal system. The theoretical section is followed by a practical analysis of case studies that illustrate the application of these criteria in real disputes.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci a téma **Srovnávací analýza mechanismů řešení sporů v mezinárodním obchodě** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 11. dubna 2025

.....

ANJA POLÁKOVÁ FABJAN

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. JUDr. Kláře Drličkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, ale také za její trpělivost a vstřícný přístup během celé doby zpracovávání této práce.

Zvláštní poděkování patří mému manželovi za jeho dlouholetou trpělivost, podporu a pochopení, které mi věnoval nejen při studiu a v obdobích, kdy to se mnou rozhodně neměl jednoduché. Velmi si jeho podpory vážím a jsem mu za ni upřímně vděčná.

Obsah

SEZNAM TABULEK **13**

SEZNAM POJMŮ A ZKRATEK **14**

1 ÚVOD **17**

2 TEORETICKÝ RÁMEC ŘEŠENÍ MEZINÁRODNÍCH OBCHODNÍCH SPORŮ **19**

2.1 SOUDNÍ ŘÍZENÍ 19
2.2 MEZINÁRODNÍ ROZHODČÍ ŘÍZENÍ 24
2.2.1 Základní charakteristika *24*
2.2.2 Prameny *30*
2.3 MEDIACE V OBCHODNÍCH SPORECH 33
2.3.1 Základní charakteristika *34*
2.3.2 Proces mediace *36*
2.3.3 Prameny *38*

3 KOMPARATIVNÍ ANALÝZA A PŘÍPADOVÉ STUDIE **40**

3.1 KRITÉRIA EFEKTIVITY ŘEŠENÍ SPORŮ 40
3.1.1 Nákladovost *41*
3.1.2 Trvání *45*
3.1.3 Právní vymahatelnost *47*
3.1.4 Další kritéria *51*
3.1.5 Stručný přehled kritérií *52*
3.1.6 Exkurz: určení rozhodného práva pro smluvní závazky *54*
3.2 PŘÍPADOVÉ STUDIE 56
3.2.1 1. případová studie *56*
3.2.2 2. případová studie *66*

4 ZÁVĚR **75**

POUŽITÉ ZDROJE **77**

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kritéria přehledně 53

Seznam pojmů a zkratek

ADR	–	alternativní způsoby řešení sporů (angl. Alternative Dispute Resolution)
Autorský zákon	–	z. č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů
CISG	–	Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, také Vídeňská úmluva (angl. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods)
EŘ	–	z. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů
EU	–	Evropská unie
Haagská úmluva	–	Haagská úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu jménem Evropské unie
RS HKAK ČR	–	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
ICC	–	Mezinárodní obchodní komora (angl. International Chamber of Commerce)
INCOTERMS	–	mezinárodní obchodní termíny vydávané Mezinárodní obchodní komorou v Paříži
Nařízení Brusel I bis	–	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nařízení Řím I	–	nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
OSŘ	–	z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Směrnice o mediaci	–	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých

		aspektech mediace v občanských a obchodních věcech
UNCITRAL	–	Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (angl. United Nations Commission on International Trade Law)
UNIDROIT	–	Mezinárodní ústav pro sjednocování soukromého práva (angl. International Institute for the Unification of Private Law)
Ústava	–	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Zákon o mediaci	–	z. č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů
ZMPS	–	z. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZRŘ	–	z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
WIPO	–	Světová organizace duševního vlastnictví (angl. World Intellectual Property Organization)

1 Úvod

Řešení sporů mezi jednotlivci i podnikatelskými subjekty je klíčovou součástí fungování právního systému a ekonomiky. Tradiční soudní řízení, i když zaručuje autoritativní rozhodnutí, často trpí řadou nedostatků, jako jsou vysoké finanční náklady, časová náročnost a zhoršování vztahů mezi stranami. Alternativní způsoby řešení sporů a rozhodčí řízení sice mohou nabídnout rychlejší řešení a možnost zachování vztahů mezi stranami, avšak s určitými omezeními, například rizikem potenciálně právně nevymahatelného výsledku nebo omezené ochoty stran se na mimosoudním řešení podílet. Přesto se ADR stále více uplatňují jako vhodná alternativa k soudnímu řízení, zejména v případech, kdy je prioritou efektivita a smírné řešení konfliktů.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat vybrané způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku, kterými jsou soudní řízení, které představuje tradiční a nejformálnější způsob rozhodování sporů; rozhodčí řízení, které nabízí flexibilnější, avšak stále právně závaznou alternativu; mediace, která je nejméně formální ze tři srovnávaných způsobů. Práce se zaměří nejen na obecnou charakteristiku těchto mechanismů, ale také na jejich specifickou úpravu v České republice.

Tato práce se bude snažit postupně odpovědět na následující otázky: za jakých podmínek je některý ze způsobů řešení sporů vhodnější alternativou ku ostatním? Jaké faktory ovlivňují využitelnost jednotlivých metod v praxi? Jaké jsou hlavní výhody a nevýhody soudního řízení, rozhodčího řízení a mediace z hlediska efektivity, nákladnosti a zachování obchodních vztahů?

První část práce se bude věnovat teoretickému uvedení do problematiky přiblížením obecných charakteristik vybraných způsobů řešení sporů, jejich právní úpravě a praktickému využití využitím deskriptivní metody. Do druhé části práce budou zakomponované případové studie, které mají pomocí analytické a komparativní metody za úkol demonstrovat jejich konkrétní využití v praxi. Případové studie umožní aplikaci teoretických poznatků z části první na reálné příklady a pomohou tímto propojit teorii s praxí pro lepší pochopení a případnou aplikaci v reálných situacích.

Pro účely konkretizace práce byly vybrány vybrané mezinárodní a národní instituce, asociace a jednotliví odborníci, kteří se významně podílejí na pozorovaných způsobech řešení sporů v mezinárodním

obchodě. Jejich pravidla, náklady a délka řízení poskytují relevantní a srovnatelné údaje pro analýzu klíčových aspektů těchto procesů. Konkrétní příklady byly zvoleny s ohledem na jejich význam, dostupnost údajů, možnost vzájemného srovnání mezi různými způsoby a poskytovateli a praktickou využitelnost v obchodních sporech.

Výsledkem této bakalářské práce by mělo být komplexní zhodnocení výhod a nevýhod jednotlivých metod a mohla by tak sloužit jako podklad pro podnikatelské subjekty zvažující vhodnou strategii řešení obchodních sporů.

2 Teoretický rámec řešení mezinárodních obchodních sporů

2.1 Soudní řízení

Tato kapitola se věnuje soudnímu řízení jako klíčovému nástroji ochrany práv a řešení sporů ve společnosti. Soudnictví představuje základní pilíř právního státu, jehož cílem je zajistit spravedlivé a předvídatelné rozhodování na základě platných právních norem. Zaměří se nejen na obecnou charakteristiku těchto mechanismů, ale také na jejich specifickou úpravu v České republice, včetně pravidel určování příslušnosti soudů.

Základní charakteristika

Soudní řízení je formální, veřejný a víceinstanční proces, který představuje tradiční způsob řešení sporů mezi stranami, které se nemohou dohodnout mimosoudně.

Pojem soudnictví lze chápat jako činnost nezávislých soudů, které jako státní orgány rozhodují konkrétní případy na základě právních norem a stanovených pravidel. Soudní rozhodování je v právním státě postaveno na několika základních zásadách, které zajišťují spravedlivé, nestranné a transparentní řízení. Specifičnost soudnictví spočívá v tom, že jde o výkon státní moci – pouze státní orgány mohou vykonávat soudnictví, zatímco činnost nestátních subjektů, jako jsou rozhodci v rámci rozhodčího řízení, se za soudnictví nepovažuje. Dalším znakem soudnictví je řešení konkrétních případů prostřednictvím stanovených pravidel, označovaným jako **soudní proces**, jehož **pravidla** zajišťují spravedlivé projednání a možnost přezkumu rozhodnutí. Rozhodnutí soudů jsou a musí být závazná a vynutitelná prostředky státní moci.[1] Soudnictví se neřídí tvorbou práva, ale aplikací již existujících právních norem na individuální případy.[2]

[1] Winterová, A., Macková, A. *Civilní právo procesní. Část první.* Praha: Leges, 2018, s. 19.

[2] Ibidem, s. 20.

Podle Ústavy České republiky[3] a Listiny základních práv a svobod[4] je jednou z klíčových zásad také **veřejnost** a ústnost soudního řízení. Veřejnost rozsudků je navíc zdůrazněna požadavkem, že všechny rozsudky musí být vyhlašovány jménem republiky a vždy veřejně. Další zásadní princip představuje nezávislost soudců a přísedících, která je zakotvena v čl. 82 odst. 1 Ústavy. Tento princip dále rozvádí zákon o soudech a soudcích. Soudci jsou při svém rozhodování vázáni pouze zákonem a nesmějí podléhat žádným vnějším vlivům. Tato zásada chrání nestrannost soudního procesu a zajišťuje rovné postavení všech účastníků řízení před soudem.[5]

Soudní soustava disponuje vnitřními **kontrolními mechanismy**, přičemž soudní rozhodnutí podléhá pouze soudnímu přezkumu. Tento přezkum se realizuje prostřednictvím opravných prostředků v rámci instančního postupu. Dvouinstanční řízení umožňuje účastníkům požádat o přezkum rozhodnutí soudu první instance vyšším soudem. Opravné prostředky se dělí na řádné a mimořádné a představují klíčový prvek právního řádu. Zajišťují soudní kontrolu bez vnějších zásahů a zároveň poskytují účastníkům možnost bránit se proti nesprávným rozhodnutím.[6]

Každý stát si sám určuje mezinárodní příslušnost svých soudů ve **vztahu k cizině** prostřednictvím norem mezinárodního práva procesního. V rámci EU je však tato oblast harmonizována unijními předpisy, zejména Nařízením Brusel I bis, které stanovuje jednotná pravidla pro určování mezinárodní příslušnosti soudů v přeshraničních sporech. V ČR mezinárodní příslušnost vymezuje ZMPS, který ovšem dnes slouží jako zbytková úprava pro oblasti, na něž se nevztahují přímo použitelné unijní předpisy.

Český soud musí nejprve přezkoumat, zda je oprávněn v dané věci rozhodovat, tj. zda má pravomoc, která zákon přiznává soudům jako orgánům státu k rozhodování v soukromoprávních sporech. Pokud daný

---

[3] čl. 96 odst. 2 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

[4] čl. 38, odst. 2 Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.

[5] § 79 z. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

[6] Winterová, A., Macková, A. *Civilní právo procesní. Část první.* Praha: Leges, 2018, s. 514.

právní vztah obsahuje tzv. mezinárodní prvek, je nutné posoudit, zda věc ještě spadá do mezinárodní příslušnosti českých soudů, nebo zda je vyloučena jejich příslušnost. **Pravomoc soudu** je podmínkou řízení a je třeba k ní přihlížet kdykoliv v jeho průběhu.[7] Pokud soud zjistí, že pravomoc českých soudů není dána, řízení zastaví podle § 104 odst. 1 OSŘ[8]. V případě kladného rozhodnutí o pravomoci se následně určuje rozhodné právo na základě kolizních norem, pokud věc neupravují normy přímé. Problematika mezinárodní příslušnosti se týká pouze rozhodování o soukromoprávních vztazích s mezinárodním prvkem, nikoliv situací, kdy je mezinárodní prvek pouze v řízení samotném.[9]

Například, v případě majetkového sporu, který neobsahuje žádný zahraniční prvek, by mezi českými občany pravomoc bezesporu náležela českému soudu. Pokud však ve sporu figuruje mezinárodní prvek, například bydliště fyzické osoby či sídlo právnické osoby v zahraničí, mezinárodní příslušnost českého soudu se řídí § 6 odst. 1 **ZMPS**, pokud zákon nestanoví jinak. Ustanovení ZMPS jsou však podřízena pravidlům **Nařízení Brusel I bis**, které upravuje mezinárodní příslušnost soudů členských států EU.[10] Nařízení Brusel I bis v článcích 4 až 26 vymezuje systém různých typů příslušnosti, systém zahrnuje obecnou (základní) příslušnost, alternativní příslušnost, zvláštní příslušnost, výlučnou příslušnost stanovenou nařízením, výlučnou příslušnost založenou dohodou stran (prorogaci) a tzv. tichou prorogaci, tedy podřízení se již zahájenému řízení.[11] Obecná příslušnost představuje základní pravidlo, které určuje, který stát je oprávněn v daném případě rozhodovat, zatímco konkrétní soud se stanoví podle vnitrostátních procesních předpisů, konkrétně v ČR podle OSŘ. Podle čl. 4 odst. 1 Nařízení Brusel I bis platí, že žalovaný s bydlištěm v některém členském státě EU má být zásadně žalován v

---

[7] Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 351–354.

[8] § 104 odst. 1 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

[9] Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 351–354.

[10] Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 17–18.

[11] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 35–36.

tomto státě[12], přičemž bydliště žalobce není pro určení příslušnosti relevantní. Státní příslušnost stran zde nehraje roli – klíčovým údajem je bydliště žalovaného. Osoba bez bydliště v EU nemůže být žalována podle Nařízení Brusel I bis, a v takovém případě se uplatní vnitrostátní pravidla daného státu. Bydliště žalovaného je rovněž podmínkou pro určení příslušnosti, s výjimkou pravidel uvedených v čl. 18 odst. 1, čl. 21 odst. 2, čl. 24, čl. 25 a čl. 26.[13] Alternativní příslušnost dle čl. 7 a 8 nabízí žalobci možnost volby mezi obecným pravidlem (žaloba v místě bydliště žalovaného) a pravidly alternativní příslušnosti. Obě možnosti jsou rovnocenné a žalobce si může zvolit, kterou cestou se vydá.[14] Speciální příslušnost, upravená v čl. 10 až 23, chrání slabší stranu ve sporech pojistných[15], spotřebitelských[16] a ve věcech individuálních pracovních smluv[17]. Její pravidla zajišťují, že tyto spory budou projednávány u soudů, které jsou pro daný typ řízení nejen nejvhodnější, ale zároveň nejblíže slabší straně, a tím jí poskytují lepší ochranu.[18] Výlučná příslušnost dle čl. 24 znamená, že určitý spor smí projednávat pouze soudy jednoho členského státu určené Nařízením Brusel I bis. Tato příslušnost má přednost před všemi ostatními pravidly a vychází z objektivních kritérií, jako je poloha nemovitosti nebo sídlo společnosti.[19] Strany mohou do určité míry ovlivnit příslušnost soudu prostřednictvím autonomie vůle. Podle čl. 25 mohou dohodou určit, který soud bude rozhodovat jejich spor (prorogace), nebo naopak vyloučit pravomoc soudu určitého státu (derogace).[20] Dále platí

---

[12] čl. 4 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

[13] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 36–37.

[14] Ibidem, s. 37–38.

[15] čl. 10–čl. 16 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

[16] Ibidem, čl. 17–čl. 19.

[17] Ibidem, čl. 20–čl. 23.

[18] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 40.

[19] Ibidem, s. 45–46.

[20] Ibidem, s. 48.

tzv. „tichá prorogace“ dle čl. 26, kdy lze příslušnost soudu založit i tím, že žalovaný se dostaví k řízení a nenamítne jeho nepříslušnost. V takovém případě se soud stává příslušným na základě tichého souhlasu stran.[21] Ačkoli čl. 26 není mezi výjimkami uveden v čl. 6 odst. 1 Nařízení Brusel I bis, odborná literatura uvádí, že podle některých názorů na bydliště žalobce ani žalovaného v tomto případě nezáleží; ani jeden z nich nemusí mít bydliště v členském státě EU.[22]

Soudní rozhodnutí představuje projev státní suverenity země, jejíž soud rozhodnutí vydal a může mít právní účinky pouze na území státu, který jej vydal, přičemž jeho teritoriální působnost je omezena stejně jako právo samotné.[23] Je autoritativní a závazný výrok soudu s právními důsledky stanovenými objektivním právem. Autoritativnost vychází z role soudu jako nezávislého třetího subjektu řešícího právní spor a zároveň jako státního orgánu s donucovací funkcí. Závaznost znamená, že rozhodnutí je závazné pro všechny procesní subjekty, včetně soudu, a je vynutitelné. Jde o specifický procesní úkon vyhrazený soudu, kterým soud projevuje své poznání a vůli, čímž zasahuje do procesu a zpravidla jej ukončuje.[24]

Soudní rozhodnutí mají význam nejen v rámci vnitrostátního právního řádu, ale mohou být také **uznána a vykonána** v jiných státech. Pojem rozhodnutí je třeba chápat odlišně pro rozhodnutí z členských států EU a ze třetích zemí. V unijním právu má autonomní výklad, nezávislý na národních právních úpravách. Pokud je rozhodnutí vydáno podle unijního předpisu, např. rozhodnutí o drobném nároku, jeho obsah je určen daným unijním předpisem. Soudním rozhodnutím se rozumí akt orgánu, který je nezávislý na jiných státních institucích a jehož řízení splňuje znaky soudního procesu dle judikatury SDEU.[25] Pojem uznání (cizího) soudního rozhodnutí lze chápat jako proces ověřování splnění podmínek

---

[21] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 52.

[22] Ibidem, s. 52.

[23] Rozehnalová, N., Drličková, K., Kyselovská, T. et al. *Úvod do mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 268.

[24] Winterová, A., Macková, A. *Civilní právo procesní. Část první.* Praha: Leges, 2018, s. 256.

[25] Rozehnalová, N., Drličková, K., Kyselovská, T. et al. *Úvod do mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 270–271.

rozhodnutí nebo jako samotný výsledek tohoto procesu, kdy rozhodnutí nabývá účinků v jiném státě. K výkonu rozhodnutí je možné přistoupit až po jeho uznání. Pojem výkonu rozhodnuti si tedy můžeme definovat jako mechanismus k vynucení povinnosti uložené rozhodnutím.[26] V rámci EU je uznávání a výkon soudních rozhodnutí upraveno Nařízením Brusel I bis, které stanovuje pravidla pro uznání soudních rozhodnutí bez nutnosti zvláštního řízení. Pro státy, ke kterým se Nařízení Brusel I bis nevztahuje, se uznání a výkon rozhodnutí řídí mezinárodními smlouvami nebo vnitrostátními předpisy konkrétního státu. V ČR mají přednost unijní předpisy a mezinárodní smlouvy před vnitrostátními předpisy (konkrétně ZMPS). O vykonatelnosti rozhodnutí je blíže pojednáno v kapitole 3.1.3.

2.2 Mezinárodní rozhodčí řízení

Mezinárodní rozhodčí řízení představuje významnou alternativu k soudnímu řízení při řešení sporů s mezinárodním prvkem. Tato kapitola se zaměřuje na základní charakteristiku rozhodčího řízení v mezinárodním kontextu, prameny právní úpravy a specifika tohoto typu řízení. Věnuje se také klíčovým aspektům, jako je arbitrabilita sporů, volba rozhodců a vztah mezi rozhodčím řízením a obecnými soudy.

2.2.1 Základní charakteristika

První zmínky o rozhodčím řízení se objevují již z dob starověkého Řecka či Egypta, v starověkém Římě mělo dokonce podobné znaky jako dnešní rozhodčí řízení (například *receptum arbitrum* jako pojem pro písemné přijetí funkce rozhodce). K rozvoji obchodní arbitráže došlo ve velké míře v 20. století po velkém rozkvětu mezinárodního obchodu v důsledku příznivé atmosféry po skončení světové války.[27]

Rozhodčí řízení lze rozdělit na mezinárodní a národní. Národní rozhodčí řízení se odehrává v rámci jednoho státu a plně podléhá jeho procesním předpisům i dohledu obecných soudů. Ačkoliv mezinárodní

[26] Rozehnalová, N., Drličková, K., Kyselovská, T. et al. *Úvod do mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 272–273.

[27] Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 116–119.

rozhodčí řízení jednotlivé státy definují různě, můžeme jako mezinárodní rozhodčí řízení obecně **definovat** řízení, které projednává spor s mezinárodním prvkem. Ten může vyplývat z účastníků (bydliště či sídlo v zahraničí) nebo z předmětu sporu (např. nároky z mezinárodní kupní smlouvy).[28] V literatuře se vedle pojmu rozhodčí řízení často jako synonymum objevuje termín arbitráž.[29] Podle Kyselovské[30] se odborníci neshodují, zda je rozhodčí řízení součástí ADR nebo spíše mezistupněm mezi ADR a soudním řízením. Odůvodněné tím, že rozhodčí nález, podobně jako soudní rozhodnutí, je vynutitelný státní mocí. Vyřešení sporu zde spočívá v autoritativním rozhodnutím rozhodce, nikoliv dohodou stran, jak tomu je u ADR. Holá[31] z tohoto důvodu navrhuje označovat všechny postupy řešení sporů (včetně rozhodčího řízení) jiné než soudní jako metody mimosoudní.

JUDr. Lichovník, bývalý soudce Ústavního soudu, zastává názor, že rozhodčí řízení je efektivním nástrojem, avšak nehodící se pro všechny spory. Podle něj je nejvhodnější tam, kde proti sobě stojí dvě rovnocenné strany, které si plně uvědomují povahu a důsledky tohoto způsobu řešení konfliktů.[32]

Kvalita rozhodčího řízení závisí především na samotných **rozhodcích**. Jednou ze zásad tohoto procesu je možnost, aby si strany vybraly své vlastní rozhodce. Ti by, podobně jako v době „primitivní justice“, jak ji pojmenovává Raban, měli disponovat přirozenou autoritou a schopností přesvědčit o spravedlnosti svého rozhodování. Moderní právní systémy umožňují demokratický výběr rozhodců, přičemž stanovení kritérií pro jejich volbu je nejen právem stran, ale také jejich odpovědností a

---

[28] Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 35–36.

[29] Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 109.

[30] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 82.

[31] Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 109.

[32] Bělohlávek, A. J., Kovářová, D, Havlíček, K. *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: HBT, 2015, s. 51–53.

potenciálním rizikem.[33] Rozhodcem může být pouze fyzická osoba. To však nevylučuje, aby rozhodčí smlouva určovala příslušnost stálého rozhodčího soudu k projednání sporu. I v takovém případě ale nerozhoduje samotný rozhodčí soud jako instituce, nýbrž konkrétní rozhodce.[34] Podle českého práva[35] může funkci rozhodce vykonávat pouze fyzická osoba, která je zletilá, bezúhonná a plně svéprávná. Soudci, ústavní soudci ani státní zástupci tuto roli zastávat nemohou. Počet rozhodců lze stanovit podle dohody stran, avšak vždy musí být lichý[36], aby se předešlo rovnosti hlasů při rozhodování. Cizí státní příslušník může působit jako rozhodce v rozhodčím řízení, pokud splňuje podmínky českého práva[37] pro výkon této funkce. Tímto se však řízení automaticky nestává mezinárodním.[38]

Platná **rozhodčí smlouva** je základní podmínkou pro vedení rozhodčího řízení. Jde o ujednání, které přesouvá pravomoc k rozhodnutí existujícího nebo budoucího sporu na rozhodce či stálý rozhodčí soud. Na rozdíl od hlavní smlouvy pouze stanoví způsob řešení sporů a zavazuje strany k tomuto postupu. Rozlišuje se zejména dva hlavní typy rozhodčích smluv, smlouva o rozhodci a rozhodčí doložka. Smlouva o rozhodci se týká již vzniklého sporu, zatímco rozhodčí doložka se vztahuje na spory, které mohou teprve nastat. Jako součást hlavní smlouvy se může vztahovat na všechny nebo jen některé spory z ní vyplývající. Rozhodčí ujednání může mít podobu samostatné smlouvy nebo doložky v hlavní smlouvě. Podle časového hlediska může být uzavřeno před vznikem hlavní smlouvy, současně s ní nebo až později – nejpozději však před podáním návrhu na zahájení řízení u obecných soudů.[39] Rozhodčí

---

[33] Raban, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 88.

[34] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 110.

[35] § 4 z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

[36] Ibidem, § 7.

[37] § 118 z. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

[38] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 110.

[39] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 123–129.

smlouva je závazná i pro právní nástupce, pokud to strany nevyloučily přímo v rozhodčí smlouvě.[40]

Klíčovou objektivní podmínkou rozhodčího řízení je posouzení, zda je spor vůbec možné řešit před rozhodci, tj. zda je spor **arbitrabilní**. Objektivní arbitrabilita se týká okruhu sporů, které konkrétní právní řád připouští k rozhodčímu řízení. Subjektivní arbitrabilita nastává tehdy, kdy spor sice objektivně pod rozhodčí řízení spadá, ale strany si samy smluvně omezily jeho rozsah.[41] Otázku arbitrability musí posoudit rozhodci po zahájení řízení. Řízení musí být ukončeno, pokud dospějí k závěru, že spor nelze řešit v rozhodčím řízení. Rozsah sporů, které lze nebo nelze rozhodovat v rozhodčím řízení, v ČR stanoví ZRŘ. Podle § 2 ZRŘ je objektivní arbitrabilita podmíněna tím, že spor je majetkový, lze jej projednat před obecným soudem a strany se mohou o jeho předmětu dohodnout smírně.[42]

Při volbě rozhodčího řízení se strany musí rozhodnout mezi **institucionálním** rozhodčím řízením a řízením **ad hoc**. Rozhodčí řízení před stálým rozhodčím soudem, tedy soudem, který má své sídlo, statutární orgány, pravidla rozhodčího řízení, nabízí strukturovanou správu, která zajišťuje mj. včasné jmenování rozhodců a platbu poplatků rozhodcům předem. V ČR je nejvýznamnějším stálým rozhodčím soudem Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR. Mezi významné zahraniční instituce patří např. Rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, Arbitrážní a mediační centrum WIPO a Londýnský mezinárodní arbitrážní soud (LCIA).[43]

Pravidla rozhodčího řízení stanovená institucemi jsou prověřená časem a obvykle jsou poměrně účinná pro řešení většiny situací, které nastanou. Kromě toho mají nálezy vydané rozhodci v rámci renomovaných institucí často větší důvěryhodnost v mezinárodním prostředí, což

---

[40] § 2 odst. 5 z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

[41] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 143–146.

[42] Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 38, s. 40.

[43] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 89.

může stranu, která spor prohrála, přimět k tomu, aby nález nezpochybňovala a případně dobrovolně zaplatila přiznanou částku. Rozhodčí řízení ad hoc oproti tomu neprobíhá pod záštitou žádné instituce. Jednou z jeho výhod je, že strany neplatí administrativní poplatky institucí, která zaštiťuje arbitráž. Zároveň poskytuje stranám větší flexibilitu přizpůsobit si řízení konkrétnímu druhu sporu. Mohou si vypracovat vlastní pravidla nebo mohou použít Pravidla UNCITRAL, která se často používají v rozhodčích řízeních ad hoc.[44] Při výběru rozhodců a určení procesních pravidel jsou nicméně strany vázány právními normami státu, na území kterého se bude rozhodčí řízení konat[45], a to jak v případě institucionální arbitráže, tak u řízení ad hoc. Jejich autonomie je obvykle omezená výlučně, jak uvádí Bělohlavek[46], základním požadavkem, kterým je princip řádného, spravedlivého procesu.

Povaha rozhodčího řízení je **neformální** a do značné míry závisí na vůli stran, které mohou ovlivnit jeho průběh i procesní pravidla. Zatímco u stálých rozhodčích soudů se strany řídí jejich pravidly, v ad hoc řízení mají větší flexibilitu při jejich formulaci. Rozhodčí řízení je zásadně **neveřejné**, což zajišťuje lepší ochranu citlivých informací.[47]

Po **zahájení** rozhodčího řízení podáním návrhu na zahájení a po vyřešení procesních otázek je obvykle svolána úvodní schůzka, kde se strany, často zastoupené právními zástupci, dohodnou na průběhu řízení, hlavních termínech, způsobu komunikace s rozhodci a provádění důkazů atp.[48] Rozhodčí řízení je **zakončené** rozhodčím nálezem, který představuje konečné rozhodnutí rozhodců ve věci samé, které je pravomocné a vykonatelné soudní mocí. Stejně jako soudy mohou kromě

---

[44] Moses, M. L. *The principles and practice of international commercial arbitration: Third Edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017, s. 10.

[45] Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 34.

[46] Bělohlávek, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů ; Zákon o mezinárodním právu soukromém (vybraná ustanovení): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2023, s. 624.

[47] § 19 odst. 2 z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

[48] Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 128–130.

konečného nálezu rozhodci vydat mj. i nálezy, které rozhodují jen o části nároku (tzv. částečný), nálezy, které rozhodují jen o základu nároku (tzv. mezitimní).[49] Pokud strany během řízení dosáhnou smíru, mohou požádat rozhodce, aby jej vydal ve formě rozhodčího nálezu[50], čímž získá povahu pravomocného rozhodnutí a exekučního titulu. Nález je v ČR dle zákona[51] pravomocný a vymahatelný dnem doručení stranám. Rozhodčí řízení může být však ukončené i jinými způsoby, např. stažením žaloby, dohodou stran, kdy se strany dohodnou na ukončení řízení smírnou cestou, nebo také v případě, že rozhodci rozhodnou o ukončení řízení, pokud zjistí, že pokračování je neúčelné nebo nemožné.[52]

Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je zpravidla **jednoinstanční**, nelze nález napadnout řádnými ani mimořádnými opravnými prostředky. Některé právní systémy však umožňují, aby si strany v rozhodčí smlouvě výslovně sjednaly možnost jeho přezkumu jinými rozhodci. V některých rozhodčích pravidlech nebo u některých rozhodčích institucí může existovat možnost určité formy interní kontroly rozhodčího nálezu, která však zpravidla neslouží k přezkumu jeho věcné správnosti, ale spíše k ověření procesních náležitostí a formálních požadavků. Typicky jde například o mechanismus kontroly návrhu rozhodčího nálezu ze strany ICC před jeho vydáním.[53]

Přesto je však ve většině států možné zahájit zvláštní řízení o **zrušení** nálezu, které spadá do pravomoci soudu v místě jeho vydání. Toto řízení se řídí národními procesními předpisy a v některých případech je možné následné podání opravného prostředku proti rozhodnutí soudu.

---

[49] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 118.

[50] Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 128–130.

[51] § 28, odst. 2, odst. 3 z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

[52] čl. 32 Uncitral Model Law on International Commercial Arbitration [online]. *UNCITRAL* [cit. 12. 3. 2025]. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf

[53] čl. 34 Pravidla pro rozhodčí řízení účinná od 1. ledna 2021. Mediační pravidla účinná od 1. ledna 2014 [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 8. 3. 2025]. https://iccwbo.org/news-publications/arbitration-adr-rulesand-tools/arbitration-rules-and-mediation-rules/

Důvody pro zrušení nálezu mohou spočívat v nedostatku pravomoci rozhodců, například kvůli neplatné rozhodčí smlouvě nebo nearbitrabilitě sporu. Dalšími důvody mohou být i procesní pochybení narušující právo na spravedlivý proces.[54]

Významnou roli v mezinárodních obchodních sporech hrají **obecné soudy** nejen jako rozhodovací orgán v rámci soudního řízení, ale také plní **kontrolní a podpůrnou roli** v rámci rozhodčího řízení.[55] Rozhodčí řízení je dobrovolné, a pokud některá strana nespolupracuje, rozhodce má omezené možnosti vynucení jejího jednání. V takových případech nastupuje pomocná funkce obecných soudů, které disponují donucovacími pravomocemi a mohou zajistit provedení nezbytných úkonů. Soudy mohou zasahovat ve všech fázích řízení, například při jmenování rozhodců, nařízení předběžných opatření nebo výkonu rozhodčího nálezu. I přes samostatnost rozhodčího řízení hrají soudy klíčovou roli také funkcí kontrolní, a to buď zrušením či zastavením výkonu domácích rozhodčích nálezů, nebo odepřením uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.[56] Obecné soudy nikoliv nemohou do vlastního průběhu rozhodčího řízení zasahovat.[57]

2.2.2 Prameny

Vnitrostátní rozhodčí řízení se řídí výhradně jedním právním řádem. Naopak v mezinárodním rozhodčím řízení se jednotlivé fáze mohou řídit různými právními úpravami. Kromě toho se zde uplatňují tři různé skupiny právních pramenů podle jejich původu; vnitrostátní právní předpisy, mezinárodní úmluvy a nestátní regulační nástroje.[58]

---

[54] Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 130–132.

[55] Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 375–377, 395–396.

[56] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 333–342.

[57] Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 20.

[58] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 94.

Mezi nejvýznamnější prameny mezinárodní právní úpravy rozhodčího řízení patří mnohostranné a dvoustranné mezinárodní úmluvy. Na tomto místě okrajově zmiňuji **Ženevské protokoly** z 20. let 20. století, jejichž účinnosti pozbyla ve státech, kde vstoupila v platnost **Newyorská úmluva** o uznání a výkonu rozhodčích nálezů[59], která má podle aktuálních dat[60] 172 smluvních stran (v České republice publikovaná ve sbírce zákonů pod č. 74/1959 Sb.[61]). Newyorská úmluva zakládá povinnost smluvních států uznat rozhodčí smlouvu a zastavit řízení tam, kde existuje písemná rozhodčí smlouva. Dále obsahuje výčet písemnosti, které je třeba při žádosti o výkon, popř. uznání cizího rozhodčího nálezu doložit; závazek stran Úmluvy umožnit jeho uznání a povolit jeho výkon; uvádí i důvody pro jeho odepření.[62] Některé **dvoustranné smlouvy o právní pomoci** zabezpečují právní pomoc mezi soudy a jinými státními orgány, které zajišťují uznání a výkon cizích soudních rozhodnutí i rozhodčích nálezů.[63] Článek VII Newyorské úmluvy přitom potvrzuje, že tato Úmluva nebrání platnosti takových dvoustranných či mnohostranných dohod a zároveň nezbavuje strany možnosti domáhat se uznání a výkonu rozhodčího nálezu podle vnitrostátního práva nebo jiných smluv platných v daném státě, pokud je to pro stranu výhodnější.[64]

Hlavní vnitrostátní normou ČR upravující rozhodčí řízení chápeme zejména **z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů**, který byl novelizován z. č. 19/2012 Sb. a byl dle Rozehnalové[65] ovlivněn Vzorovým zákonem UNCITRAL. Významná je návaznost na OSŘ v § 30 ZRŘ, kde je určené, že by měli rozhodci po dobu řízení (které začíná podáním rozhodčí žaloby a končí nabytím právní moci

---

[59] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 107.

[60] Contracting States [online]. *New York Convention* [cit. 12. 3. 2025]. https://www.newyorkconvention.org/contracting-states

[61] Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

[62] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 107.

[63] Ibidem, s. 109–110.

[64] Čl. VII odst. 1 Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

[65] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 111–112.

rozhodčího nálezu nebo doručením usnesení o ukončení řízení, pokud nález není vydán[66]) používat přiměřeně ustanovení OSŘ, pokud zákon nestanoví jinak.[67] Zákon o rozhodčím řízení upravuje nejen vnitrostátní rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy i ad hoc řízení, vztahuje se i k řízení s mezinárodním prvkem. Stanoví pravidla pro arbitrabilitu, podmínky výkonu funkce rozhodce, průběh řízení od zahájení po ukončení, vztah rozhodčího řízení k obecným soudům a podmínky vydání, zrušení či výkonu rozhodčího nálezu.[68]

Část sedmá **ZMPS**[69] obsahuje ustanovení týkající se rozhodčího řízení s mezinárodním prvkem. V této souvislosti upravuje především otázky určení rozhodného práva, podmínky a proces uznávání a výkonu rozhodčích nálezů vydaných v zahraničí. Tento zákon rovněž stanoví, podle jakého právního řádu se posuzuje platnost a arbitrabilita rozhodčí smlouvy, a upravuje vztah mezi vnitrostátními právními normami a mezinárodními úmluvami, jako je například Newyorská úmluva. V kontextu uznávání cizích rozhodčích nálezů ZMPS stanoví jako klíčový požadavek zajištění vzájemnosti. Pokud byl nález vydán ve státě, který je smluvní stranou Newyorské úmluvy, má se za to, že tento požadavek byl splněn.[70] V takovém případě se na uznání a výkon nálezu použije Newyorská úmluva, a nikoli ustanovení § 120 ZMPS.

Na tomto místě je nezbytné zmínit širší mezinárodní souvislosti, které se podílely na formování národní právní úpravy, zejm. **UNCITRAL**, jehož nástroje ovlivnily i českou legislativu, například ZRŘ prostřednictvím Vzorového zákona UNCITRAL. UNCITRAL hraje klíčovou roli v oblasti soft law mezinárodní arbitráže tím, že vytváří nezávazné právní

---

[66] Horáček, T., Svatoš, M., Olík, M. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 176.

[67] § 30, odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

[68] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 95.

[69] § 117–§ 122 z. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

[70] Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů v českém právním prostředí ve světle novelizované právní úpravy a recentní rozhodovací praxe [online]. Právní prostor [cit. 25. 3. 2025]. https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/uznani-vykon-cizich-rozhodcich-nalezu-v-ceskem-pravnim-prostredi-ve-svetle-novelizovane-pravni-upravy-recentni-rozhodovaci-praxe

normy, které státy a instituce dobrovolně přijímají. Jeho Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži[71], Rozhodčí pravidla pro řízení ad hoc a další nástroje slouží jako globální standardy pro rozhodčí řízení.[72] Díky širokému přijetí jeho norem se UNCITRAL stal klíčovým aktérem při tvorbě mezinárodní arbitrážní praxe.[73]

Pravidla a řady rozhodčích soudů upravuje konkrétně v české legislativě ZRŘ v § 13 odst. 2 a 3, kde se uvádí, že stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, které musí být zveřejněny v Obchodním věstníku a mohou upravovat jmenování rozhodců, jejich počet, pravidla řízení i náklady. Pokud se strany sporu dohodnou na příslušnosti konkrétního stálého rozhodčího soudu, automaticky se řídí jeho platnými předpisy, pokud si ve smlouvě nestanoví jinak.[74]

2.3 Mediace v obchodních sporech

Mediace v obchodních sporech představuje efektivní a flexibilní metodu alternativního řešení sporů, která umožňuje stranám dosáhnout smírného urovnání s pomocí nestranného mediátora. Tato kapitola se zaměřuje na základní charakteristiku mediace, její procesní fáze a právní prameny, které ji upravují na národní i mezinárodní úrovni. Mediace je stále častěji využívaným nástrojem zejména v oblasti obchodního práva, neboť nabízí rychlejší, méně nákladné a důvěrnější řešení konfliktů ve srovnání se soudním či rozhodčím řízením.

---

[71] Uncitral Model Law on International Commercial Arbitration [online]. *UNCITRAL* [cit. 12. 3. 2025]. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf

[72] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 114.

[73] Soft Law in International Arbitration Conference [online]. *National University of Singapore* [cit. 12. 3. 2025]. https://law.nus.edu.sg/projects/soft-law-in-international-arbitration-conference/

[74] § 13, odst. 2, odst. 3 z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

2.3.1 Základní charakteristika

Mediace je v současnosti velmi populární metodou ADR, která umožňuje řešení sporů prostřednictvím nezávislého mediátora. Historie mediace sahá až do antického Říma, ale v moderní podobě vznikla v druhé polovině 20. století v USA. V Evropě se začala šířit v 90. letech 20. století, zejména po přijetí Směrnice o mediaci.[75] Filler[76] přichází s myšlenkou, že se mediace opírá o existenci systému soudních sporů, kdy právě nevýhody soudních sporů hovoří pro potřebu mediace.

Mediace je v literatuře **definována** různými způsoby, přičemž se obvykle zdůrazňují následující klíčové rysy: dobrovolná povaha, přítomnost nestranného prostředníka a snaha stran v konfliktu dosáhnout vzájemně přijatelné dohody.[77] Zákon o mediaci ji definuje jako proces řešení konfliktů za účasti mediátora, který podporuje komunikaci mezi stranami a pomáhá jim dosáhnout smírné dohody.[78]

Horáček[79] a Pfeiffer et al.[80] konstatují, že lze mediaci provádět v několika **variantách**: facilitativní, evaluativní a transformativní. Facilitativní mediace je základní forma, kde mediátor pomáhá stranám porozumět si a hledat vzájemně přijatelné řešení, ale sám nehodnotí jejich zájmy ani neklade návrhy na řešení. Evaluativní mediace je aktivnější, mediátor hodnotí návrhy stran z hlediska reálnosti a může sám navrhnout řešení. Transformativní mediace se zaměřuje na zlepšení vztahů mezi stranami, je typická spíše pro rodinné spory.

Mediátor používá specifické techniky, které pomáhají zlepšit komunikaci mezi stranami, jako jsou aktivní naslouchání, parafrázování, shrnutí, či objasnění. Důraz je kladen na to, aby strany samy hledaly

---

[75] Pfeiffer, M., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 343.

[76] Filler, E. *Commercial Mediation in Europe*. United States: Wolters Kluwer Law & Business, 2012, s. 336.

[77] Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 90.

[78] § 2 z. č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, v znění pozdějších předpisů

[79] Horáček, T., Svatoš, M., Olík, M. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 21–23.

[80] Pfeiffer, M., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 344.

řešení, zatímco mediátor je průvodcem, nikoliv dominantním aktérem. Hlavními principy mediace jsou nezávislost a nestrannost, které musí být mediátorem zajištěny po celou dobu procesu. Mediátor musí vést proces spravedlivě, zajistit pochopení dohody o mediaci a umožnit stranám rovnocennou účast.[81] Důvěrnost nejen mediátora, ale i smluvních stran je klíčová pro úspěch mediace, neboť umožňuje otevřeně komunikovat, aniž by se strany obávaly použití informací v případném soudním řízení.[82]

Právní úprava mediace v České republice je sice jednotná, avšak v praxi se uplatňuje dvojkolejné rozdělení mediátorů na zapsané a nezapsané. Zákon přitom upravuje pouze mediaci prováděnou zapsanými mediátory. Zapsaní mediátoři podléhají přísným podmínkám uvedeným v Zákoně o mediaci, včetně požadavků na vzdělání, kvalifikaci a dohledu nad jejich činností. Seznam zapsaných mediátorů je veden Ministerstvem spravedlnosti. Naopak nezapsaní mediátoři nejsou regulováni tímto zákonem, nespadají pod kontrolu ministerstva a mohou vykonávat mediaci bez povinné kvalifikace či supervize [83], a to např. jako OSVČ.

V ČR existuje několik organizací, které sdružují mediátory a nabízí mediaci, například Asociace mediátorů České republiky (AMČR) a také specializované organizace, které se zaměřují na konkrétní oblasti mediace a sporů, jako je např. Asociace prostředníků a rozhodců ve věcech duševního vlastnictví. Mezi významné mezinárodní instituce, které nabízí mediaci jako alternativní způsob řešení sporů jsou např. Mezinárodní obchodní komora (ICC) a Americká arbitrážní asociace (AAA).[84]

Mediace je v zahraničí uznávaná jako významná metoda alternativního řešení sporů mimo standardní soudní řízení, kde podle světových statistik dosahuje úspěšnost tohoto způsobu při řešení konfliktních

---

[81] Evropský kodex chování pro mediátory [online]. *Asociace mediátorů České republiky* [cit. 10. 2. 2025]. https://amcr.cz/dokumenty/

[82] Pfeiffer, M., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 345–346.

[83] Kdo je mediátor [online]. *Mediace.justice.cz* [cit. 26. 3. 2025]. https://mediace.justice.cz/kdo-je-mediator/

[84] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 13.

případů[85] přibližně 75 %[86]. V případě, že mediační jednání nevede k dohodě, mohou strany přistoupit k jiným metodám řešení sporu, jako je rozhodčí řízení.

Jedním z důležitých aspektů mediace je, že může ovlivnit běh promlčecích lhůt. V některých právních řádech, včetně ČR, platí, že zahájení mediace může běh promlčecí lhůty pozastavit, což je klíčové pro ochranu práv stran, které se rozhodnou řešit spor mimosoudně, aniž by riskovaly jejich promlčení.[87] Považuji to za výhodné; pokud existuje riziko, že promlčecí lhůta brzy uplyne, ale zatím strana nemá zájem o podání žaloby, může být mediace vhodným řešením.

2.3.2 Proces mediace

Mediace se skládá z několika fází. **Před zahájením** mediace je klíčový souhlas všech stran, protože účast i přijetí výsledku mediace jsou dobrovolné. Povinnost zúčastnit se mediace může vyplývat ze smluvní doložky, avšak její vymahatelnost je podle Bühring-Uhle diskutabilní, poukazuje na riziko zneužití k oddalování sporu a omezenou možnost vynucení mediace. Naopak může předchozí dohoda o mediaci také podpořit ochotu stran hledat smírné řešení.[88] Horáček upozorňuje, že sjednání mediační doložky může mít sporné důsledky, především pokud doložka brání aktivní legitimaci k podání návrhu na zahájení soudního nebo rozhodčího řízení. Dochází však k závěru, že je vnímání doložky v kontinentálním/evropském kontextu spíše jako hmotněprávní ujednání subjektivního práva stran a neomezuje právo strany se kdykoliv obrátit na soud nebo rozhodce s příslušným nárokem.[89]

Formální **zahájení řízení** nastává určením mediátora, buď přímo stranami, nebo prostřednictvím instituce. Následuje plánování mediačních sezení dle složitosti sporu. Mediátor obvykle žádá o písemná

---

[85] Pozn. napříč všemi sférami, nejen v občansko-právních a obchodních věcech.

[86] Horáček, T., Svatoš, M., Olík, M. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 2.

[87] § 647 z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[88] Bühring-Uhle, C., Kirchhoff, L., Scherer, G. *Arbitration and mediation in international business*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2006, s. 180–181.

[89] Horáček, T., Svatoš, M., Olík, M. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 52–53.

vyjádření a klíčové dokumenty. Předběžná příprava často zahrnuje individuální konzultace se stranami k harmonogramu a postupu mediace.[90] Holá[91] se domnívá, že mediace počíná právě již v této fázi, která předchází zahájení mediačního řízení. Po uzavření smlouvy o provedení mediace, která stanoví pravidla procesu, následuje samotné mediační jednání, během něhož mediátor objasní skutkový stav a zájmy stran. Strany se poté vzájemně naslouchají a hledají smírná řešení. Pokud se najde akceptovatelné řešení, mediátor sepisuje mediační dohodu, která může mít vyšší důkazní hodnotu a v některých zemích i povahu exekučního titulu.[92] V případě, že je mediace vedena v rámci instituce, jako například ICC, může uzavření smlouvy o provedení mediace předcházet podání žádosti, kdy následně přijetí žádosti je potvrzena institucí, ta poté vyřeší procesní otázky, vybere mediátora buď na návrh stran nebo vlastním jmenováním.[93]

Mediace **končí**, pokud strany dosáhnou dohody, nebo pokud proces není úspěšný. V ideálním případě je tedy ukončena uzavřením mediační dohody, tj. smlouva uzavřená mezi stranami o řešení vzájemného sporu.[94] Mediační dohoda musí být vždy vyhotovena písemně. Jejím cílem je jasně a srozumitelně definovat konkrétní kroky řešení sporu, rozdělení odpovědnosti a případné sankce za nesplnění dohodnutých závazků. Obsahuje prakticky realizovatelné postupy, které mají za úkol usnadnit naplnění dohody v praxi. Platnost dohody je potvrzena podpisy všech zúčastněných stran a mediátora.[95] V České republice není mediační dohoda exekučním titulem, vykonatelnost je však možné zajistit tak,

---

[90] Bühring-Uhle, C., Kirchhoff, L., Scherer, G. *Arbitration and mediation in international business*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2006, s. 181.

[91] Holá, L. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2011, s. 117.

[92] Pfeiffer, M., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 347.

[93] Mediation procedure [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 10. 2. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/adr/mediation/mediation-procedure/

[94] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 20–21.

[95] Horáček, T., Svatoš, M., Olík, M. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 2.

že se smlouva uzavře ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti nebo ve formě smíru schváleného soudem.[96]

Mediace může být ukončená i jinými způsoby[97], např. uplynutím doby stanovené ve smlouvě o provedení mediace (pokud nebyla sjednána na dobu neurčitou); z důvodu pochyb o mediátorově nepodjatosti; pokud se strany sporu s mediátorem nesešly více než jeden rok; z důvodu nezájmu všech nebo jedné ze stran sporu v mediaci pokračovat; pozastavením oprávnění k výkonu činnosti mediátora nebo vyškrtnutím ze seznamu zapsaných mediátorů; smrtí, zánikem, prohlášením za mrtvého mediátora nebo jedné ze stran sporů. [98]

2.3.3 Prameny

Právní úprava mediace v mezinárodních obchodních sporech je ovlivněna více prameny, které se liší podle svého původu. Základ tvoří vnitrostátní právní předpisy jednotlivých států, na mezinárodní úrovní pak mj. různé nástroje soft law.

Unijní **Směrnice o mediaci** upravuje přeshraniční mediace v EU v oblasti soukromoprávních občanských a obchodních věci s mezinárodním prvkem.[99] Podporuje efektivní a rychle řešení sporů, zajišťuje důvěrnost mediace a umožňuje její dobrovolnost, zároveň ale chce umožnit vykonatelnost mediační dohody, ovšem pokud se na tom shodnou strany sporu. V České republice byla směrnice implementována do národního právního řádu 1. 9. 2012, kdy se stál platným a účinným **Zákon o mediaci**. Ten kromě zásad, zmíněných v předchozím odstavci, zavedl institut zapsaného mediátora a stanovil právní účinky dohody z mediace. Tento zákon je stručnější právní norma, která pouze rámcově upravuje průběh mediace. Tento přístup byl zvolen záměrně, protože mediace je

---

[96] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 20–21.

[97] UNCITRAL Mediation Rules [online]. *United Nations Commission on International Trade Law* [cit. 8. 2. 2025]. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/22-01369_mediation_rules_ebook_1.pdf , s. 6.

[98] Horáček, T., Svatoš, M., Olík, M. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 79–82.

[99] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 16–17.

neformální metoda, kde záleží na dohodnutých postupech mezi stranami a mediátorem.[100] Na tomto místě je nutné zmínit těsnou spojitost zákona o mediaci s OSŘ, zejména s § 100, odst. 2, kde je aplikována zásada hospodárnosti civilního procesu.[101] Mediace v České republice podléhá dohledům Ministerstva spravedlnosti a České advokátní komory, které mají za úkol zajistit kvalitu mediátorských služeb. Dohlížejí zejména na činnost zapsaných mediátorů, jejich kvalifikaci a dodržování profesních standardů.[102]

UNCITRAL, tj. Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo hraje důležitou roli ve vytváření mezinárodních standardů pro mediaci. Vypracovala Vzorový zákon o mezinárodní obchodní konciliaci, který podporuje uznávání a vymahatelnost mediačních dohod mezi státy.[103]

Obdobně jako u rozhodčího řízení můžeme jako pramen úpravy zmínit **mediační řády institucí**, které poskytují mediační služby svým klientům.

[100] Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 105.

[101] § 100, odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

[102] Pfeiffer, M., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 348.

[103] UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018 [online]. *United Nations Commission on International Trade Law* [cit. 8. 2. 2025]. https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/modellaw/commercial_conciliation

3 Komparativní analýza a případové studie

3.1 Kritéria efektivity řešení sporů

Pro následující kapitolu je důležité, aby byl jasně vymezen pojem **efektivita**. Tímto krokem předejdeme případným nedorozuměním, která by mohla vzniknout v důsledku odlišného chápání stejného termínu. V tomto kontextu nebudeme efektivitou rozumět pojem účinnost, jelikož ten má v právní terminologii specifický význam (tj. stanovené období, ve kterém právní předpis zakládá, mění nebo ruší právní vztahy a jeho normy jsou právně vynutitelné[104]).

V obecném smyslu lze efektivitu **definovat** jako míru, s jakou určitý proces, systém nebo norma dosahuje stanovených cílů při optimálním využití dostupných zdrojů.[105] Zahrnuje tedy jak aspekt dosažení požadovaného výsledku, tak i hledisko přiměřenosti vynaložených prostředků. Pro účely této bakalářské práce budeme efektivitu chápat v souladu s uvedenou definicí a aplikovat ji na vybrané aspekty a kritéria pro řešení sporů, kterým se práce věnuje v této kapitole.

Při analýze efektivity řešení sporů jsem se rozhodla soustředit zejména na **tři klíčová kritéria**: nákladovost, trvání a právní vymahatelnost. Tato kritéria byla zvolena na základě jejich vlivu na právní praxi a rozhodovací proces subjektů zapojených do řešení sporů. Nákladovost zahrnuje finanční a další výdaje spojené s procesem řešení sporů, trvání se zaměřuje na časovou náročnost jednotlivých metod řešení sporů a právní vymahatelnost hodnotí možnost vynucení výsledku sporu v rámci právního systému. Vymezení konkrétních výhod a nevýhod je vždy relativní, protože to, co je v jedné situaci přínosem, může být za jiných okolností nevýhodou. Kromě hlavních kritérií budou proto v analýze zohledněny i **další faktory**, mj. například (ne)veřejnost procesu, možnost odvolání, odbornost rozhodujících osob a vliv na obchodní vztahy. Tyto aspekty mohou významně ovlivnit volbu konkrétního způsobu řešení sporu a jeho celkový dopad na zúčastněné strany.

---

[104] Časté dotazy [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [cit. 8. 3. 2025]. https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=675&z=12218

[105] Co je to efektivita? [online]. *DQS Holding GmbH* [cit. 8. 3. 2025]. https://www.dqsglobal.com/cs-cz/vzdelavani/znalostni-centrum-dqs/co-je-to-efektivita

3.1.1 Nákladovost

Nákladovost by bylo možné obecně definovat jako celkové finanční, časové a jiné zdroje vynaložené na dosažení určitého cíle, ale i například ztrátu času nebo dopad na pověst stran sporu. Pro účel této práce budeme za náklady považovat finanční výdaje, spojené s průběhem řízení.

V případě **soudního řízení** před českými obecnými soudy jsou to zejména soudní poplatky, odměny právních zástupců, náklady na provedení důkazů (tj. svědečné, znalečné), tlumočné, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců.[106] Každý účastník hradí své vlastní náklady i náklady svého zástupce. Společné náklady se rozdělují podle podílu na řízení, případně rovným dílem.[107]

Účastník, který ve sporu uspěl, má zpravidla nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení od neúspěšné strany. Pokud je úspěch jen částečný, soud může náklady rozdělit, případně rozhodnout, že žádná strana na náhradu nárok nemá (v případě, že řízení skončilo smírem, nebo pokud bylo řízení zastaveno).[108]

Povinnost uhradit soudní poplatek za řízení u soudu prvního stupně má zejména navrhovatel, případně účastníci smíru uzavřeného ve smírčím řízení či žalovaný podávající vzájemný návrh.[109] Výše poplatku za řízení je v Sazebníku soudních poplatků stanovená procentuálně nebo pevnou částkou, vyvozují se z ceny předmětu řízení.[110] Například, maximální výše soudního poplatku je stanovená na 2 000 000 Kč (zákon však stanovuje výjimky), pokud je předmětem řízení peněžité plnění do 20 000 Kč, činí sazba 1 000 Kč, nad touto částkou činí 5 % z žalované částky apod.[111]

Účastník řízení má u soudu možnost uplatnit institut osvobození od soudních poplatku za splnění předpokladů dle § 11 OSŘ, a to v případě, kdy mu jeho majetková situace podstatně ztěžuje či vylučuje prosazení

---

[106] § 137 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

[107] Ibidem, § 140.

[108] Ibidem, § 142–§ 150.

[109] Lavický, P., Dobrovolná, E., Dvořák, B. *Civilní právo procesní. Díl první.* Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2023, s. 248.

[110] Šínová, R., winteroo*becná část a sporné řízení*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 365–366.

[111] z. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

nebo bránění jeho práva.[112] Judikatura nevylučuje prominutí povinnosti zaplatit soudní poplatky právnickým osobám.[113] Problematika je blíže upravena v hlavě třetí z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a v z. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a související příloze Sazebník soudních poplatků.

Nižší náklady oproti řízení před soudem se často uvádí jako jedna z hlavních výhod **rozhodčího řízení**. Je nutné brát v potaz, že je to přinejmenším diskutabilní tvrzení, jelikož se mohou náklady odvíjet od mnoha faktorů, jako jsou například samotný výběr osoby rozhodce či stálého rozhodčího soudu a s tím související místo konání řízení, dále nutnost provedení důkazů, zajištění svědků, povolání znalců. V neposlední řadě hraje významnou roli i hodnota sporu, od níž se většinou odvozuje poplatek hrazený rozhodčí institucí. Náklady na právní zastoupení pak mohou činit až polovinu hodnoty žalované částky.[114]

Významný vliv na náklady má také skutečnost, zda se jedná o institucionální řízení vedené rozhodčím soudem a také, zda se jedná o ad hoc řízení. Rozehnalová[115] poukazuje na to, že náklady rozhodčího řízení zpravidla rostou s prestiží rozhodčího soudu a atraktivitou místa řízení. Například výše poplatku za rozhodčí řízení vedené u ICC se skládá z několika složek; při podání žádosti o arbitráž je nutné uhradit nevratný registrační poplatek a zálohu na náklady ICC. Odměny rozhodců a správní poplatky ICC se odvíjejí od hodnoty sporu a jsou stanoveny sazebníkem.[116]

Nejznámější tuzemský rozhodčí soud při HKAK ČR stanovuje poplatky za rozhodčí řízení na základě hodnoty předmětu sporu. Například, pro mezinárodní spory se poplatek stanovuje s hranici předmětu sporu

---

[112] Lavický, P., Dobrovolná, E., Dvořák, B. *Civilní právo procesní. Díl první.* Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2023, s. 270–273.

[113] Např. nález Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. IV.ÚS 3543/12, nález Ústavního soudu ze dne 11. 5. 1999, sp. zn. I. ÚS 13/98.

[114] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví.* Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 86.

[115] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 326.

[116] Pravidla pro rozhodčí řízení účinná od 1. ledna 2021. Mediační pravidla účinná od 1. ledna 2014 [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 8. 3. 2025]. https://iccwbo.org/news-publications/arbitration-adr-rulesand-tools/arbitration-rules-and-mediation-rules/ , s. 41—43, s. 55—59.

100 000 000 Kč. Do této částky činí poplatek 5 % z této částky, minimálně však 15 000 Kč; při hodnotě předmětu sporu nad uvedenou částku se poplatek skládá z pevné částky a procenta z hodnoty sporu převyšující 100 000 000 Kč. Kromě poplatku za rozhodčí řízení se u mezinárodních sporů hradí také paušál na správní náklady, jehož výše závisí na hodnotě předmětu sporu. V případě, že řízení probíhá v jiném jazyce než v češtině nebo slovenštině, zvyšuje se poplatek o 2 000 Kč.[117] Kromě nákladů na samotné rozhodčí řízení je nutné počítat i s jinými náklady, jako je např. vlastní výlohy stran (odměny pro právní zástupce, cestovné…), poplatek za zvláštní náklady, které vznikají rozhodčímu soudu (znalečné, překlady písemností, tlumočné, provádění nákladů). Poplatek za rozhodčí řízení je povinen zaplatit žalobce při podání žaloby, žalovaný při podání protižaloby nebo uplatnění námitky započtení a vedlejší účastník, pokud navrhuje své zapojení do řízení.[118] Poplatek za rozhodčí řízení se snižuje při rozhodování jediným rozhodcem a při vydání rozhodčího nálezu bez odůvodnění, přičemž při úplném zpětvzetí žaloby, protižaloby či námitky započtení ve stanovené lhůtě se vrací polovina rozdílu mezi výší poplatku dle sazebníku a minimálním poplatkem, v případě nedostatku pravomoci nebo spojení řízení se poplatek nevrací vůbec.[119]

Růžička[120] poukazuje na určitou obecnou analogii nákladu na rozhodčí řízení k nákladům před obecnými soudy. Problematika je blíže upravená v sazebnicích poplatků jednotlivých rozhodčích institucí a stálých rozhodčích soudů, okrajově jsou poplatky a náklady vzniklé v rozhodčím řízení v České republice upravené v § 13 z. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, dále v z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (přestože se primárně týká řízení před státními soudy, některé jeho části se vztahují i

[117] Sazebníky nákladů rozhodčího řízení [online]. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [cit. 8. 3. 2025]. https://legacy.soud.cz/sazebniky

[118] Řád rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky [online]. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [cit. 8. 3. 2025]. https://legacy.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012-uz-01-01-2023, § 45–§ 47.

[119] Ibidem, § 48.

[120] Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 75.

na rozhodčí řízení, zejména pokud jde o otázky týkající se vykonatelnosti rozhodčích nálezů).

Lze porovnat určité aspekty nákladů na **mediaci** a rozhodčí řízení, přičemž v obou případech se náklady skládají zejména z poplatků spojených s organizačními náklady a odměnami odborníků, dále variabilní náklady, které se mohou lišit podle složitosti případu (cestovné, odborné poradenství…) a počtu zúčastněných stran. Není-li dohodnuto jinak, náklady se rozdělí mezi strany rovným dílem, přičemž každá strana si hradí své další náklady sama.[121]

Jako příklad znovu uvedu renomovanou mezinárodní instituci, která nabízí mediaci jako způsob alternativního řešení sporů, Mezinárodní obchodní komoru v Paříži. Při podání žádosti o mediaci podle Pravidel ICC je povinen navrhovatel zaplatit poplatek ve výši 3 000 USD. Tento poplatek je nevratný a započítá se proti záloze strany nebo stran, které podaly žádost. Administrativní náklady vzniklé během řízení závisí na hodnotě sporu. Tyto náklady se stanovují na základě uvážení ICC a mohou se pohybovat v následujícím rozmezí, například při hodnotě sporu až 200 000 USD činí poplatek 5 000 USD atd. Pokud se strany a mediátor nedohodnou jinak, je odměna mediátora stanovena podle hodinové sazby, kterou určí ICC na základě složitosti sporu a dalších okolností. V případě dohody může být mediátorovi stanovena jednorázová odměna za celé řízení. Výše nákladů mediátora určuje ICC. Pokud strany požádají o přerušení řízení, může ICC požadovat zaplacení administrativního poplatku, který za běžných okolností nepřesáhne 1 000 USD ročně za každou stranu.[122]

Náklady na mediaci v ČR se liší podle typu sporu a konkrétního mediátora. Pokud si strany pro řešení sporu vyberou zapsaného mediátora je ten navíc povinen před zahájením mediace informovat účastníky o výši své odměny nebo o způsobu jejího určení, což vyplývá ze Zákona o

---

[121] UNCITRAL Mediation Rules [online]. *United Nations Commission on International Trade Law* [cit. 8. 2. 2025]. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/22-01369_mediation_rules_ebook_1.pdf, s. 6–7.

[122] Pravidla pro rozhodčí řízení účinná od 1. ledna 2021. Mediační pravidla účinná od 1. ledna 2014 [online]. *International Chamber of Commerce*. [cit. 8. 3. 2025]. https://iccwbo.org/news-publications/arbitration-adr-rulesand-tools/arbitration-rules-and-mediation-rules/, s. 91–92.

mediaci.[123] Asociace mediátorů ČR pak například uvádí sazbu 2 500 Kč za hodinu pro soukromé spory v komerční a firemní oblasti, sazby mohou být vyšší, pokud je mediace realizována v cizím jazyce.[124] Některá mediační centra stanovují pevné ceny za celé mediační jednání, například Centrum pro řešení mimosoudních sporů ADRC účtuje za mediaci s tarifní hodnotou do 500 000 Kč částku 6 400 Kč.[125] Jiná situace nastává ovšem, pokud má proběhnout první setkání se zapsaným mediátorem podle § 100 odst. 2 OSŘ (podle tohoto ustanovení může soud nařídit účastníkům řízení setkání v rozsahu až tří hodin). Odměna mediátora za toto setkání je stanovena vyhláškou č. 277/2012 Sb. na 400 Kč[126] za každou započatou hodinu.

3.1.2 Trvání

Mediace je výrazně rychlejší než soudní řízení, které může trvat měsíce či roky[127], zatímco mediace obvykle může být zahájena praktický hned po výběru mediátora a může proběhnout během několika dnů, případně týdnů u mezinárodních sporů. Přestože chybí přesná statistická data, praxe ukazuje, že mediace dokáže efektivně ukončit vleklé spory. Literatura rovněž poukazuje na úsporu tzv. manažerského času, neboť volba mediace umožňuje vedení firem soustředit se na běžné řízení podniku místo účasti v dlouhém soudním či rozhodčím řízení. [128]

---

[123] § 5 odst. 2 z. č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

[124] Chci řešit svoji situaci mediací [online]. *Asociace mediátorů ČR* [cit. 26. 3. 2025]. https://www.amcr.cz/chci-se-dozvedet-o-mediaci/

[125] Ceník [online]. *Alternative Dispute Resolution Center* [cit. 26. 3. 2025]. https://www.adrc.cz/cenik

[126] § 15 vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora.

[127] Nelson, N., Stipanowich, T. J. *Commercial mediation in Europe: better solutions for business*. New York: International institute for conflict prevention & resolution, 2004, s. 17.

[128] Svatoš, M. *Tajemství mediace, aneb, Řešení sporů od A do Z*. Praha: Art Francesco, 2020, s. 108.

Přestože ZRŘ nestanoví žádnou lhůtu[129], do které by mělo být ve věci rozhodnuto[130], různé zdroje[131] [132] uvádí dobu trvání **rozhodčího řízení** v řadu měsíců, dokonce jen několika týdnů u méně komplexních případů. RS AKHK ČR umožňuje podle § 30 a § 49 Řádu[133] urychlené řízení, které se vyznačuje zkrácenými lhůtami pro procesní úkony, omezením počtu podání a možností rozhodování bez ústního jednání, ovšem za základě zaplacení vyššího poplatku za rozhodčí řízení. Další specifikum je možnost využití online rozhodčího řízení[134], vhodnějšího pro jednodušší spory. Toto řízení je obvykle kratší než standardní, neboť veškerá komunikace a dokazování probíhá elektronicky, a tím se eliminuje nutnost fyzických jednání. Hospodářská komora ČR odhaduje délku online řízení kolem 35 dnů[135] od podání žaloby. Podobný přístup k urychlenému rozhodčímu řízení nabízí i Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře (ICC). Pravidla ICC stanoví zrychlené řízení pro spory do určité hodnoty, přičemž umožňují jmenování jediného rozhodce,

---

[129] Růžička (2019) uvádí, že lhůta pro rozhodnutí ve věci není stanovená ani v Řádu rozhodčího soudu pří HK ČR a AK ČR. Pro řízení před rozhodčím soudem ICC uvádí autor lhůtu pro vydání konečného rozhodčího nálezu šest měsíců ode dne připojení posledního podpisu k Mandátu rozhodčího senátu.

[130] Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 109.

[131] Cost and Duration of Arbitration [online]. *International Arbitration Attorney* [cit. 15. 3. 2025]. https://www.international-arbitration-attorney.com/cost-duration-arbitration/

[132] Rychlost rozhodování v rozhodčím řízení [online]. *Rozhodčí řízení ČR* [cit. 15. 3. 2025]. https://rrcr.cz/rychlost-rozhodovani

[133] Řád rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky [online]. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [cit. 8. 3. 2025]. https://legacy.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012-uz-01-01-2023, § 30, § 49.

[134] Řád pro rozhodčí řízení on-line [online]. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [cit. 8. 3. 2025]. https://legacy.soud.cz/rady/zvlastni-dodatek-radu-pro-rozhodci-rizeni-online-2017

[135] Lze vést rozhodčí řízení online? [online]. *Hospodářská komora ČR* [cit. 15. 3. 2025]. https://www.komora.cz/sluzby/rozhodci-soud-pri-hk-cr-a-ak-cr/

omezení důkazního řízení a vydání nálezu ve zkrácené lhůtě.[136] Typicky se u těchto zrychlených řízení ICC pohybuje průměrná délka mezi čtyřmi až šesti měsíci, což je výrazně kratší než u standardních řízení podle pravidel ICC.[137]

Výroční statistická zpráva Ministerstva spravedlnosti ČR uvádí, že průměrná doba trvání občanskoprávních věcí od podání žaloby do konečného rozhodnutí v prvním stupni se liší v závislosti na regionu a složitosti případu. Konkrétně pro rok 2023 se průměrná doba trvání u většiny soudů pohybovala kolem 100 dnů, i když u některých **soudů** byla mnohem delší. Celkovým trendem je zkracování doby trvání případů.[138] Obecně lze konstatovat, že přetížení soudů kvůli vysokému počtu případů prodlužuje soudní řízení. Rozhodčí řízení, mediace (obecně metody ADR) mají nižší časovou náročnost díky své neformálnosti a skutečnosti, že jsou zásadně jednoinstanční (rozhodčí nález lze v některých právních řádech přezkoumat, a to pouze v případě, že si to strany výslovně sjednaly v rozhodčí smlouvě).

3.1.3 Právní vymahatelnost

Pro české soudy jsou závazné různé prameny uznání a výkonu cizích **soudních rozhodnutí**, přičemž zásadní rozdíl spočívá v tom, zda jde o rozhodnutí pocházející z členského státu EU, nebo z třetího (nečlenského) státu.

Pokud jde o rozhodnutí vydané v jiném členském státě EU, úprava je obsažena především v Nařízení Brusel I bis, a to konkrétně v kapitole III. Tento režim je výrazně jednodušší a formálně méně náročný. Nařízení Brusel I bis upravuje uznávání cizích soudních rozhodnutí jako neformální proces, který nevyžaduje zvláštní řízení, pro výkon rozhodnutí

---

[136] Expedited Procedure Provisions [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 3. 4. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/arbitration/rules-procedure/expedited-procedure

[137] Comparing Timelines: What Do Statistics Reveal About the Lenght of International Commercial Arbitration vs. U. S. Federal Litigation? [online]. *Hughes, Hubbard and Reed* [cit. 3. 4. 2025]. https://www.hugheshubbard.com/news/comparing-timelines

[138] České soudnictví 2023: Výroční statistická zpráva [online]. *Ministerstvo spravedlnosti* [cit. 11. 3. 2025]. https://msp.gov.cz/documents/d/msp/ceske_soudnictvi_2023-1, s. 26–31.

vydaného v jednom členském státě v jiném členském státě stačí podat žádost o jeho výkon. Pokud se uznání stane sporným, může dotčená strana navrhnout vydání rozhodnutí o neexistenci důvodů pro odepření uznání nebo přímo žádat o jeho odepření. Soud přezkoumává důvody pro odepření uznání pouze na návrh strany a zaměřuje se na rozpor s veřejným pořádkem, porušení práva na spravedlivý proces, existenci neslučitelného rozhodnutí či nedodržení některých pravidel příslušnosti dle samotného nařízení. Přitom nesmí rozhodnutí přezkoumávat ve věci samé. Rozhodnutí vydané v jednom členském státě musí být vykonané v jiném členském státě za stejných podmínek jako tamní rozhodnutí, bez jakékoliv diskriminace.[139] Dalšími prameny na úrovní unijní jsou dále např. nařízení o drobných nárocích[140], nařízení o EET[141] a nařízení o EPR[142].

Naopak pokud se jedná o rozhodnutí pocházející z nečlenského státu, se postup v takovém případě řídí především mezinárodními smlouvami, pokud existují, nebo vnitrostátní úpravou, obsaženou především v § 14–§ 16 ZMPS.[143] I zde platí aplikační přednost mezinárodních smluv a nařízení unijního původu před vnitrostátními předpisy. Vynucení rozhodnutí samotného je ovšem vždy upravené vnitrostátními právními předpisy, bez ohledu na původ rozhodnutí.[144]

Ačkoli pravomocný **rozhodčí nález** není v ČR rozhodnutím veřejné moci a nedisponuje z tohoto důvodu donucovacími prostředky, je na něj pro účely jeho vymáhání pohlíženo jako na rozsudek obecných soudů. Rozhodčí nález má v tomto smyslu stejný účinek a může být vykonán v

---

[139] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 59–61, s. 64–65.

[140] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích.

[141] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky.

[142] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu.

[143] Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 56–58.

[144] Rozehnalová, N., Drličková, K., Kyselovská, T. et al. *Úvod do mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 272–273.

řízení o výkon rozhodnutí podle OSŘ nebo v exekučním řízení podle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád.[145]

Klíčovým mezinárodním nástrojem pro uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů je Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958. Tato úmluva zajišťuje, že rozhodčí nálezy vydané v jednom smluvním státě budou uznány a vykonány v jiném smluvním státě, přičemž stanoví pouze omezené důvody, na základě kterých lze uznání a výkon odmítnout. Česká republika uplatnila výhradu, že tyto nálezy uznává a vykonává pouze vůči rozhodčím nálezům ze smluvních států Úmluvy, a to na principu vzájemnosti.[146] Úmluva sama nestanoví jednotná procesní pravidla pro výkon rozhodčího nálezu, ponechává je na vnitrostátní úpravě jednotlivých států. V ČR se v tomto ohledu postupuje dle OSŘ, ZMPS a EŘ. Podmínky pro uznání a výkon nesmějí být přísnější než u tuzemských rozhodčích nálezů.[147] Podle Úmluvy je základní podmínkou, aby rozhodčí nález pocházel z jiného smluvního státu a týkal se obchodního sporu. To však obecně neplatí automaticky ve všech případech, neboť některé státy si mohly v souladu s čl. I odst. 3 vyhradit, že Úmluvu budou aplikovat pouze na nálezy vydané v jiném smluvním státě. Česká republika však takovou výhradu neuplatnila. Uznání a výkon lze odepřít jen z taxativně vymezených důvodů, které jsou uvedeny v čl. V Úmluvy (např. nedostatek rozhodčí smlouvy, porušení práva na obhajobu, rozpor s veřejným pořádkem apod.).

Důvody pro odepření výkonu podle českého práva jsou tedy obsaženy buď v čl. V Newyorské úmluvy, pokud se Úmluva použije, nebo v § 121 ZMPS, který obsahuje širší okruh důvodů a uplatní se pouze tehdy, pokud Newyorská úmluva nelze použít. V praxi však k použití této vnitrostátní úpravy dochází spíše výjimečně, neboť pravidla zakotvená v Newyorské úmluvě jsou pro uznání a výkon rozhodčích nálezů zpravidla výrazně příznivější.

---

[145] Olík, M., Maisner, M., Pokorný, R. et al. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 5.

[146] Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 107.

[147] Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019, s. 166–168.

Proces pro uznání cizího rozhodčího nálezu je stanoveny v § 122 odst. 3 ZMPS, podle kterého se výkon uskutečňuje na základě rozhodnutí českého soudu, které však musí obsahovat odůvodnění.[148] V případě, že se uplatní Newyorská úmluva, není třeba vydávat zvláštní rozhodnutí o uznání nálezu, výkon probíhá rovnou v řízení o výkonu rozhodnutí (tento postup však nevyplývá přímo z Newyorské úmluvy, ale z úpravy českého procesního práva). Nicméně to neplatí absolutně. Pokud chce oprávněný využít exekuční řízení podle EŘ, je nutné mít předchozí rozhodnutí českého soudu o uznání cizího rozhodčího nálezu.[149] Zároveň soud i v rámci soudního výkonu zkoumá existenci důvodů pro odepření výkonu nálezu podle čl. V Newyorské úmluvy.

Mediace sama o sobě nevede automaticky k exekučním účinkům výsledné dohody. Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.4.2., kvůli své soukromoprávní povaze není **mediační dohoda** v ČR bez dalšího přímo vykonatelná. Aby se mohla stát exekučním titulem v ČR, musí být splněny zákonné podmínky, typicky schválení dohody soudem jako soudního smíru, nebo sepsání dohody formou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti.

Pokud mediační dohoda vznikne pouze jako soukromá listina, bude mít v zahraničí (například v jiných státech EU) postavení smlouvy, tedy závaznost mezi stranami, nikoliv však automaticky jako exekuční titul. Postavení mediační dohody v zahraničí se bude řídit právem státu, ve kterém má být dohoda uznána a vykonána. Některé státy mohou mít odlišná pravidla a připouštět i vykonatelnost soukromé mediační dohody, pokud splňuje určité podmínky stanovené jejich právem. Proto je vhodné již při mediaci s mezinárodním prvkem zvážit, jestli je pravděpodobné, že bude dohoda plněna dobrovolně a zda ji budou strany chtít případně vymáhat v cizině. Tomu by mělo odpovídat i právní zakotvení výsledné dohody, především s ohledem na požadavky práva státu, kde má být vynucená, na vykonatelnost takové dohody. Konečně je nutné zvážit i odpovídající formu podle účelu, kterého chtějí strany dosáhnout. Formulace dohody o narovnání je důležitá pro zvýšení právní jistoty tak, aby splňovala všechny požadované právní náležitosti; doporučuje se

[148] odst. 3 § 122 z. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

[149] § 35 odst. 2 z. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.

výslovně uvést doložku souhlasu, že dohoda je výsledkem mediace a může sloužit jako důkaz v případném sporu při jejím uznání v zahraničí. Rozhodující je vždy to, zda místní soudy nebo orgány považují dohodu za vykonatelnou podle svých pravidel. Nedostatky dohody mohou vést k jejímu zpochybnění či zamítnutí výkonu.[150]

Ačkoli je dohoda o narovnání uzavřená v rámci mediace zpravidla dobrovolně plněna, její vymahatelnost se řídí právními předpisy státu, kde má být vynucena, včetně požadavků na formu, obsah, registraci či doručení dohody stanovené platným právním řádem. Pokud je nutné vymáhání, probíhá dle vnitrostátních procesních pravidel. Mezinárodní rámec pro uznávání a výkon mediačních dohod upravuje tzv. Singapurská úmluva o mediaci z roku 2018. Ta stanoví pravidla, za jakých podmínek lze vykonat mediační dohodu v jiném státě. Česká republika však k této úmluvě (stejně jako většina států EU) dosud nepřistoupila. UNCITRAL Modelový zákon o mediaci představuje pouze doporučení pro jednotlivé státy, sám o sobě není právně závazný. Záleží tedy na tom, zda jej konkrétní stát implementoval do svého práva.[151]

3.1.4 Další kritéria

Tato kritéria byla podrobněji rozebrána v teoretické části této práce v rámci podkapitol, které pojednávaly o jednotlivých způsobech řešení sporů. Níže je uvedeno jejich stručné porovnání v kontextu mediace, rozhodčího řízení a soudního řízení.

Důvěrnost a neveřejnost procesu:

- Mediace: Proces je neveřejný a důvěrný ze zákona, což často podporuje otevřenější komunikaci stran.
- Rozhodčí řízení: Pravidla důvěrnosti mohou vyplývat z dohody stran, řádu rozhodčího soudu nebo povinnosti rozhodců zachovávat mlčenlivost.
- Soudní řízení: Veřejné jako zásada, neveřejnost jen ve výjimečných případech stanovených zákonem.

Možnost odvolání (věcný přezkum):

[150] UNCITRAL Notes on Mediation [online]. *United Nations Commission on International Trade Law* [cit. 8. 2. 2025]. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/mediation_notes.pdf, s. 19–20.

[151] výhrady smluvních států k Singapurské úmluvě jsou dostupné na stránkách UNCITRAL.

- Mediace: Výsledkem je zpravidla dohoda stran, nikoli rozhodnutí podléhající odvolání.
- Rozhodčí řízení: Možnost odvolání je omezená, rozhodčí nález je zpravidla konečný a závazný.
- Soudní řízení: Zákon obvykle umožňuje podání opravných prostředků.

Odbornost rozhodujících osob:

- Mediace: Zapsaný mediátor musí splňovat zákonem stanovené požadavky, avšak odborné znalosti v určité právní nebo technické oblasti nejsou obligatorní. Strany si přesto mohou zvolit mediátora se specializací dle vlastního uvážení.
- Rozhodčí řízení: Zákon nestanoví požadavek odbornosti rozhodců, nicméně strany si mohou vybrat rozhodce se specifickými znalostmi v dané oblasti.
- Soudní řízení: Soudce je odborník se znalostí práva, ale nemusí mít specifické odborné znalosti věci.

Vliv na obchodní vztahy:

- Mediace: Obvykle přispívá k udržení nebo obnovení vztahu mezi stranami díky svému neformálnímu charakteru.
- Rozhodčí řízení: Mívá méně konfrontační charakter než soudní řízení. Vztahy mohou být zachovány lépe než po soudním sporu.
- Soudní řízení: Konfrontační povaha řízení a veřejnost procesu často vedou k narušení nebo ukončení obchodních vztahů.

3.1.5 Stručný přehled kritérii

Pro účely následujících případových studií je vhodné stručně a přehledně shrnout základní charakteristiky jednotlivých způsobů řešení sporů z pohledu stanovených kritérii. Následující tabulka proto slouží jako orientační přehled klíčových aspektů mediace, rozhodčího řízení a soudního řízení, které budou dále aplikovány a rozebírány na konkrétních případech.

Tabulka 1: Kritéria přehledně

Kritérium		Soudní řízení	Rozhodčí řízení	Mediace
Náklady		Střední až vysoké (soudní poplatky, zastoupení…)	Střední až vysoké (poplatky, odměna rozhodců, zastoupení…)	Nízké až střední (odměna mediátora)
Trvání		Dlouhé (měsíce až roky)	Střední až kratší (měsíce až rok)	Krátké (dny až měsíce)
Vymahatelnost	V ČR	Přímo vykonatelné pravomocné rozhodnutí	Rozhodčí nález vykonatelný na základě soudního nařízení výkonu / exekučního řízení	Pokud je dohoda schválená soudem / uzavřena ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti
	V jiných státech	Dle mezinárodních smluv, unijních předpisů, vnitrostátní úpravy	Na základě Newyorské úmluvy	Dle Singapurské úmluvy, příp. jako smluvní závazek dle práva státu, kde je výkon požadován
Pravděpodobnost zachování vztahů		Nízká	Střední	Vysoká
Veřejnost		Zpravidla veřejné řízení, veřejné vyhlášení rozsudku	Neveřejné	Neveřejné
Možnost stran ovlivnit odbornost rozhodce / mediátora		Obecná znalost práva, strany nemají možnost volby soudce	Vysoká, strany si mohou vybrat specializované rozhodce, experty	Vysoká, strany si volí mediátora samy
Odvolání (věcný přezkum)		Možnost podání opravných prostředků	Omezené možnosti	Není relevantní

3.1.6 Exkurz: určení rozhodného práva pro smluvní závazky

V rámci posuzování vhodnosti jednotlivých mechanismů řešení sporů nelze opomenout ani otázku určení rozhodného práva. Výběr právního řádu, kterým se bude smluvní vztah řídit, má totiž v praxi jistý význam jak pro samotné uzavírání smluv, tak i pro následné řešení případných sporů. Volba práva může ovlivnit předvídatelnost i náklady řešení sporu, a to bez ohledu na to, zda bude spor řešen před soudem, v rozhodčím řízení nebo prostřednictvím ADR. S ohledem na to, že v navazující části práce jsou analyzovány konkrétní případové studie, ve kterých hraje určení rozhodného práva jistou, ačkoliv ne dominantní roli, považuji za vhodné stručně nastínit alespoň základní pravidla a principy této oblasti mezinárodního smluvního práva.

Autonomie vůle smluvních stran při volbě rozhodného práva je základním principem mezinárodního smluvního práva, který zajišťuje právní jistotu a předvídatelnost vztahů mezi stranami. Strany si mohou svobodně určit právní řád, kterým se bude jejich smluvní vztah řídit a minimalizují tím riziko sporů ohledně právní úpravy a interpretace smlouvy. **Volba práva** je možná pouze na základě dohody obou smluvních stran, jednostranné prohlášení nebo odkaz na obchodní podmínky bez souhlasu druhé strany nestačí.[152] Při volbě rozhodného práva můžeme předpokládat, že strany zohlední okolnosti jako sídlo či bydliště smluvních stran, místo plnění smlouvy nebo právní jistotu daného právního řádu (kde je možné předem odhadnout, jak budou případné spory řešeny). Volba právního řádu třetí země může být na druhou stranu vhodná, pokud se strany chtějí vyhnout možné podjatosti soudů jedné ze smluvních stran, nebo v případě, kdy vzájemně vylučují své národní právní řády a volba práva třetí země se jeví jako kompromisní řešení pro uzavření kontraktu.

Volba práva je však omezena na smluvní závazkové vztahy v rámci civilního a obchodního práva, přičemž určité oblasti mohou být vyloučeny dle Nařízení Řím I. Taxativní výčet právních vztahů, které do jeho působnosti nespadají obsahuje čl. 1 Nařízení Řím I. Omezení mohou vyplývat z ustanovení, která chrání specifické subjekty (spotřebitelské smlouvy, pracovní smlouvy, pojistné smlouvy), kde volba práva nemůže zbavit slabší stranu minimální ochrany poskytované právem, které by se jinak použilo. Aplikace zvoleného práva může být odmítnuta, pokud by

[152] Rozehnalová, N., Valdhans, J., Kyselovská, T. et al. *Nařízení Řím I, Nařízení Řím II: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 40–42.

vedla k výsledku neslučitelnému s veřejným pořádkem daného státu (čl. 21 Nařízení Řím I). Pokud všechny prvky situace v době volby práva souvisejí pouze s jedním státem, volba jiného práva nesmí narušit použití kogentních (donucujících) norem tohoto státu (čl. 3 odst. 3 Nařízení Řím I). Podobně čl. 3 odst. 4 Nařízení Řím I chrání kogentní normy práva EU. U některých smluv mohou strany volit právo jen z omezeného okruhu jurisdikcí, které mají k dané smlouvě úzký vztah (např. přepravní smlouvy dle čl. 5 odst. 2 Nařízení Řím I, pojistné smlouvy dle čl. 7 odst. 3 Nařízení Řím I).[153] Obecně platí, že strany mohou zvolit pouze právo určitého státu (čl. 3 odst. 1 Nařízení Řím I), resp. kterýkoliv platný právní řád; není tedy možné zvolit právo zaniklého státu.[154] Nicméně v akademických diskusích i v rozhodčím řízení se objevuje možnost aplikace nestátních souborů pravidel, jako je *lex mercatoria* nebo různé mezinárodní obchodní kodexy (např. UNIDROIT či INCOTERMS).[155] Strany se mohou také kdykoli domluvit, že se smlouva bude řídit jiným právem, než kterým se dosud řídila v důsledku předchozí volby.[156]

V případě **absence volby rozhodného práva** může dojít k situaci, kdy každá strana trvá na aplikaci svého národního práva, což může vést ke konfliktům a prodlužování (vy)řešení sporu. Soudy nebo rozhodčí tribunály pak musí určit rozhodné právo na základě kolizních norem; v rámci EU podle Nařízení Řím I.[157] Pokud si strany právo nezvolí, použije se buď obecná pravidla podle čl. 4 Nařízení Řím I (např. právo země, kde má smluvní strana plnit typickou povinnost), nebo zvláštní pravidla podle čl. 5–čl. 8 Nařízení Řím I pro specifické smlouvy (např. přepravní).[158]

---

[153] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

[154] Malacka, M., Ryšavý, L. *Mezinárodní právo soukromé : základy obecné a zvláštní části*. Praha: Leges, 2019, s. 56.

[155] Rozehnalová, N., Valdhans, J., Kyselovská, T. et al. *Nařízení Řím I, Nařízení Řím II: komentář*. Praha : Wolters Kluwer, 2021, s. 42–46.

[156] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

[157] Rozehnalová, N., Valdhans, J., Kyselovská, T. et al. *Nařízení Řím I, Nařízení Řím II: komentář*. Praha : Wolters Kluwer, 2021, s. 67 a další.

[158] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Rozhodčí řízení je ovlivněno autonomií vůle stran, přičemž rozhodci nejsou vázáni aplikací právních norem stejně jako soudy. Určení rozhodného práva před rozhodci se v ČR řídí ZMPS. Podle § 2 ZMPS mají přednost mezinárodní smlouvy a unijní právo. Speciální norma pro určení rozhodného práva neexistuje, kromě některých úmluv. Vnitrostátní úprava v § 119 ZMPS umožňuje volbu práva a připouští rozhodování podle zásad spravedlnosti.[159]

Jako základním projevem vůle stran můžeme uvést **smluvní doložky**, týkající se řešení sporů. Tyto doložky můžeme chápat jako právní úkony stran, jejichž cílem je stanovení způsobu, jakým budou případné spory vzniklé ze základní smlouvy vyřešeny (jsou jimi doložky prorogační a rozhodčí). Stejně lze za doložky považovat i další ujednání, která stanoví metodologický postup k vyřešení konkrétního sporu, např. ADR doložky.[160]

3.2 Případové studie

Pro účely této práce bylo vytvořeno několik modelových příkladů, na jejichž základě budou analyzovány možné způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodě. Tyto případy budou co do obsahu nároků rozebrány pouze rámcově, bez hlubšího zkoumání jejich obsahu, a to výhradně za účelem ucelené analýzy dostupných mechanismů řešení sporů.

3.2.1 1. případová studie

Innovatczech s.r.o., česká společnost se sídlem v Praze, zabývající se vývojem softwaru, vyvinula algoritmus pro optimalizaci logistiky. V roce 2023 uzavřela licenční smlouvu se společností Code Solutions Ltd., technologickou společností se sídlem ve Velké Británií, které udělila práva na používání a distribuci tohoto softwaru v západní Evropě. Ve smlouvě byly stanovené následující podmínky:

- Code Solutions bude společnosti Innovatczech platit pevný roční licenční poplatek a licenční poplatky na základě příjmů generovaných tímto softwarem.

[159] Rozehnalová, N., Drličková, K., Kyselovská, T. et al. *Úvod do mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 167.

[160] Hrnčiříková, M., Halla, S., Malacka, M. et al. *Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2019, s. 9.

- Software zůstává výhradním duševním vlastnictvím společnosti Innovatczech.
- Záležitosti neupravené touto smlouvou a případné vzniklé spory se budou řídit českým právem s možností rozhodčího řízení podle pravidel ICC nebo soudního řízení u českých soudů, pokud se jim nepodaří případný spor vyřešit smírnou cestou.

Spor: O rok později vznikl spor v důsledku tvrzeného porušení licenční smlouvy, kdy společnost Innovatczech obvinila Code Solutions jednak z porušení smluvních povinností (například nesprávné vykazování příjmů či neplacení licenčních poplatků), a zároveň z neoprávněného zásahu do práv k duševnímu vlastnictví (například použitím nebo šířením softwaru nad rámec smluvní licence).

Nároky společnosti Innovatczech: Společnost Code Solutions neoprávněně upravila algoritmus a začala jej uvádět na trh jako svou vlastní technologii. Britská společnost neuvedla přesné údaje o příjmech generovaných softwarem, což vedlo k nezaplacení licenčních poplatků. Společnost Innovatczech požaduje náhradu škody ve výši 5 milionů EUR a ukončení protiprávní činnosti.

Vyjádření společnosti Code Solutions Ltd.: Společnost Code Solutions tvrdí, že změny byly nezbytné pro přizpůsobení algoritmu regionálním logistickým potřebám. Tvrdí, že společnost Innovatczech poskytla chybný algoritmus, což vedlo k významným finančním ztrátám v důsledku neúspěšných implementací. Společnost Code Solutions požaduje náhradu škody ve výši 2 milionů EUR za porušení smlouvy a pomluvu.

Analýza případu

Literatura definuje pojem licence jako výjimečné povolení nebo oprávnění k nějaké činnosti nebo výkonu, licenční smlouva je pak chápána jako svolení majitele práva k využití nehmotného statku třetí osobou[161], a to aniž by došlo k jeho zcizení.[162] Povinné náležitosti licenční smlouvy[163], jak vyplývá z OZ, jsou označení smluvních stran, tj.

[161] Sláma, J. Licenční smlouva. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2008, č. 2, s. 162–165.

[162] Telec, I. *Přehled práva duševního vlastnictví. 1, Lidskoprávní základy, licenční smlouva*. Brno: Doplněk. 2007, s. 97.

[163] Softwarová licence, licenční smlouva [online]. *Schejbal & Partners* [cit. 18. 3. 2025]. https://akschejbal.cz/softwarova-licence-licencni-smlouva

poskytovatele a nabyvatele práv, včetně jejich identifikačních údajů (u právnických osob název, sídlo, IČO); předmět licence a konkrétní vymezení práva duševního vlastnictví, které bude převedené na nabyvatele. Ve smlouvě se sjednávají i rozsahy licence, tedy jak smí nabyvatel s licencí nakládat, a naopak čeho se má zdržet. Pojem, který bude pro výklad tohoto případu důležitý, definuje § 2363 a další OZ, podlicence. Nabyvatel může oprávnění z licence zcela nebo zčásti poskytnout či postoupit třetí osobě pouze s písemným souhlasem poskytovatele, pokud to licenční smlouva výslovně umožňuje, a je povinen bez zbytečného odkladu informovat poskytovatele o postoupení i o totožnosti nového nabyvatele.[164]

Dále je ve smlouvě sjednána odměna, která byla v předmětné smlouvě stanovená jednak pevnou částkou a jednak odměnou vypočítanou na základě výnosů z využití licence. V tom případě má nabyvatel povinnost umožnit poskytovateli přístup k relevantním účetním záznamům či jiné dokumentaci pro ověření její skutečné výše.[165]

Společnost Innovatczech má za splnění podmínek existence škody, zavinění škůdce a příčinná souvislost mezi jednáním škůdce a vznikem škody právo požadovat náhradu škody z titulu porušení smluvní povinnosti (§ 2913 a násl. OZ), případně bezdůvodného obohacení (§ 2991 a násl. OZ; v případě práva, chráněného autorským zákonem pak zejména § 40 odst. 4 autorského zákona, kde je zvýhodněné postaveni autora), čímž není dotčeno právo Innovatczech na případný požadavek zaplacení smluvní pokuty, pokud ovšem byla ve smlouvě sjednaná a utvrzená povinnost byla porušena. V rámci případného řízení před soudem by bylo důkazní břemeno na žalujícím Innovatczech, kde by musel doložit veškeré podmínky pro uplatnění náhrady škody, včetně způsob vyčíslení žalované částky.

Podle autorského zákona se může autor, jehož právo bylo porušeno nebo kterému hrozí neoprávněný zásah, domáhat zejména uznání svého autorství a zákaz ohrožení svého práva, dále má právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu.[166] Nároky společnosti Innovatczech jsou tedy podle všech kritérii opodstatněné.

Optimální je případ jako tento, kdy smluvní strany učiní volbu rozhodného práva a způsob řešení případných vzniklých sporů.

---

[164] § 2363–§ 2365 z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[165] Ibidem, § 2366.

[166] § 40 z. č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Řešení sporu – mediace

Mediaci lze využít nejen jako samostatný způsob řešení sporu před zahájením soudního řízení, ale také v jeho průběhu, pokud se strany i přes probíhající spor rozhodnou pro smírné řešení. Vždy je žádoucí, aby se strany dohodly smírnou cestou, rozhodnutí využit mimosoudní způsoby řešení sporů podporují obecné soudy a i např. pro náš příklad relevantní Úřad průmyslového vlastnictví. Přesto, že smlouva výslovně neobsahuje mediační doložku, nic nezabraňuje tomu, aby mediace proběhla. Z jejího kontextu lze totiž dovodit, že strany měly zájem nejprve hledat mimosoudní řešení, a to formami ADR nebo rozhodčího řízení.

Trvání: Dle mého stanoviska by zde byla vhodná mediace zejména pro svou rychlost, možnost okamžitého zahájení jednání a minimalizaci narušení obchodní činnosti; čas často hraje v podnikání důležitou roli.

Odbornost mediátora: Pokud se zástupci obou stran, zejména jejich vedoucí představitelé, nikdy osobně nesetkali a veškerá komunikace probíhala výhradně prostřednictvím jejich zástupců, takový distancovaný přístup neumožňuje lépe porozumět vzájemným stanoviskům. Role mediátora spočívá právě v tom, že stranám pomůže překonat komunikační bariéry (i kdyby setkání mělo proběhnout pouze on-line) a lépe pochopit vzájemné postoje. K tomu je však nezbytná nejen jeho nestrannost, ale i odborná způsobilost a dovednosti v oblasti facilitace komunikace a řešení konfliktů. Kvalitní mediátor by měl být schopen porozumět i složitějším aspektům sporu, efektivně vést jednání a pomoci stranám hledat oboustranně přijatelné řešení.

Zachování obchodních vztahů: Uvolnění napětí mezi stranami sporu by pomohlo najit řešení, které by bylo přijatelné pro obě strany. Toto zvyšuje šanci dosažení dohody, kdy strany by mohly zachovat dobré obchodní vztahy, případně je dokonce posílit a zajistit pokračování spolupráce.

Náklady: Mediace je zpravidla méně nákladná než rozhodčí i soudní řízení, což z ní činí finančně efektivnější možnost řešení sporu. Volba konkrétního mediačního rámce by však záležela na dohodě mezi stranami. V ČR by mohly mediátorské služby využit např. v rámci specializované Asociace prostředníků a rozhodců ve věcech duševního vlastnictví. Pokud by však druhá strana preferovala neutrální půdu nebo měla obavy z případného zvýhodnění jedné strany, mohly by se strany dohodnout na vedení mediace v zahraničí, například v rámci ICC (která již byla sjednána jako autorita pro případné rozhodčí řízení), přičemž místo mediace

by si zvolily podle vzájemné dohody. V případě mediace u ICC by musely strany počítat s nevratným registračním poplatkem 3 000 USD, zálohou na administrativní náklady, které by při hodnotě sporu 5 000 000 EUR neměly převýšit 15 000 USD[167] a také zálohou na honoráře a výdaje mediátora, podle složitosti případu. Pokud strana požádá ICC o jmenování mediátora, vzniká tím nevratný poplatek za podání žádosti ve výši 3 000 USD za mediátora a žádost bude vyřízena podle pravidel ICC pro jmenování znalců nebo neutrálních osob. Pro představu, dle zjištěných informací byl průměrný celkový náklad na mediaci u ICC v roce 2021 přibližně 26 000 USD.[168] Pravidla mediace u ICC navíc umožňují, že pokud mediace následuje po žádosti o rozhodčí řízení podle pravidel ICC a oba procesy se týkají stejných stran a stejného sporu (nebo části stejného sporu), poplatek za podání žádosti, který již byl zaplacen za rozhodčí řízení, může být započten na administrativní náklady mediace (platí pouze v případě, že celkové administrativní náklady již zaplacené za rozhodčí řízení přesahují 7 500 USD).[169] V podstatě platí, že pokud bylo nejprve zahájeno rozhodčí řízení, mohou strany při přechodu na mediaci získat finanční výhodu, která sníží další náklady spojené s mediačním procesem.

Vymahatelnost: Mediační dohoda sama o sobě představuje smluvní závazek mezi stranami. V případě potřeby může být její obsah formalizován buď formou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, nebo schválen soudem, čímž získá právní vykonatelnost. V českém právním prostředí je navíc možné, aby byla mediační dohoda např. schválena soudem formou soudního smíru, což v praxi umožňuje její vynucení obdobně jako u soudního rozhodnutí. V zahraničí však může být situace odlišná, zejména v případě výkonu mediační dohody ve Velké Británii by záleželo na tamní právní úpravě a případném použití mezinárodních úmluv.

---

[167] Article 2 Mediation Rules [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 18. 3. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/adr/mediation/mediation-rules/

[168] ADR costs and payment [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 18. 3. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/adr/adr-costs-and-payment/

[169] Article 4 Mediation Rules [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 18. 3. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/adr/mediation/mediation-rules/

Veřejnost: Jako hlavní výhodu mediace uvádím její naprostou neveřejnost a důvěrnost, která minimalizuje riziko úniku citlivých obchodních informací. Neformální a flexibilní povaha mediace umožňuje stranám volně vyjednávat, soustředit se na obchodní zájmy a hledat kreativní řešení, která by v rigidním soudním řízení nebyla možná.

Řešení sporu – rozhodčí řízení

Platnost rozhodčí doložky je jednou z hlavních otázek, které je třeba zvážit před zahájením rozhodčího řízení. Ve smlouvě mezi Innovatczech a Code Solutions byla sjednána doložka rozhodčí a prorogační, která umožňuje řešení sporů rozhodčím řízením podle pravidel ICC, případně před českými soudy, avšak s sebou nese určité riziko. Rozhodující autorita by mohla takovou doložku posoudit jako neplatnou, pokud by nebyla dostatečně jasně formulovaná a jednoznačná v určení příslušného mechanismu řešení sporu.

Konkrétně, v tomto případě doložka uvádí, že se budou „*případné vzniklé spory [...] řídit českým právem s možností rozhodčího řízení podle pravidel ICC nebo soudního řízení u českých soudů*“, ovšem jenom „*pokud se jim [stranám] nepodaří případný spor vyřešit smírnou cestou*“. Za smírnou cestu můžeme považovat nejen mediaci, ale i jiné ADR metody, např. vyjednávání a konciliace, o kterých tato práce blíže nepojednává.

Doložka je poměrně vágní; hovoří o „možnosti“ rozhodčího řízení podle pravidel ICC nebo soudního řízení v ČR. Nejedná se o klasickou rozhodčí doložku, která by výslovně stanovila, že spory budou řešeny výlučně v rozhodčím řízení. Strany si ponechávají volbu mezi rozhodčím a soudním řízením. Pro zahájení rozhodčího řízení by však bylo třeba, aby se na něm strany shodly i ex post, pokud nelze doložku vyložit jako závazné sjednání rozhodčího řízení.

Pokud by se doložka vykládala striktně, vztahovala by se zejména na spory vyplývající ze smlouvy (např. o neplacení licenčních poplatků). U sporu o porušení práv k duševnímu vlastnictví (např. neoprávněná modifikace algoritmu) by mohlo být sporné, zda na tento spor doložka dopadá. Záleželo by na konkrétním výkladu doložky a souvislosti s licenční smlouvou. Reálně by bylo potřeba, aby se strany buď dohodly na zahájení rozhodčího řízení podle ICC pravidel, případně, pokud by dohoda nebyla možná, zahájily soudní řízení v ČR.

Pro vedení rozhodčího řízení je dále nezbytné, aby byl spor arbitrabilní, tedy aby podléhal rozhodčímu řízení podle platných právních

předpisů státu, jehož právo je určující pro otázku arbitrability. Obecně platí, že spory o majetková práva arbitrabilní jsou. Pokud by se mělo jednat o rozhodčí řízení vedené dle Pravidel ICC, pak bude pro arbitrabilitu zásadní právo místa rozhodčího řízení, které zatím není známo, protože smluvní strany v zadání místo řízení výslovně neuvedly. Pokud by však mělo být vedené v ČR, pak se použije české právo. Pokud by strany místo neujednaly, určí jej dle čl. 18 Pravidel ICC rozhodčí soud.

Pravidla ICC, na která smlouva odkazuje, rovněž umožňují rozhodčí řízení v obdobných případech, nicméně otázku arbitrability sama o sobě neřeší. Ta závisí výlučně na aplikovatelném právu (typicky právu místa řízení). Řízení před rozhodci by se zde podle rozhodčí doložky řídilo pravidly rozhodčího soudu ICC. Stále je však stranám poskytována určitá míra volnosti při dohodě na procesních aspektech sporu, např. mohou si dohodnout počet rozhodců, jazyk řízení, místo rozhodčího řízení i přizpůsobit pravidla dokazování.

Trvání: Relativně rychlejší průběh (oproti soudnímu řízení) již zde není jistý s ohledem na možné průtahy kvůli komplexnosti případů a povolání znalců z oboru. Na druhou stranu, pokud by rozhodci sami měli dostatečné odborné znalosti v dané oblasti, nemuselo by být nutné znalce vůbec povolávat.

Odbornost rozhodce: Výhody rozhodčího řízení v tomto konkrétním případě vidím v možnosti výběru rozhodců se specializací na IT, duševní a průmyslové vlastnictví či obchodní právo, což minimalizuje riziko neodborného rozhodování a je klíčové zejména u vysoce specializovaných sporů.

Zachování obchodních vztahů: V případě, že by se strany rozhodly pro rozhodčí řízení, mohlo by to přispět k zachování dobrých obchodních vztahů mezi jejich společnostmi, zejména díky důvěrné povaze řízení.

Náklady: Náklady na rozhodčí řízení se mohou blížit nákladům soudního řízení, zejména proto, že byla zvolena renomovaná mezinárodní instituce ICC a samotný spor zahrnuje složité právní a technické otázky. Ve skutečnosti lze však očekávat, že náklady rozhodčího řízení (zejména s ohledem na poplatky ICC a honoráře rozhodců) budou spíše vyšší než u soudního řízení před českými soudy.

Vymahatelnost: Uznání a výkon rozhodčího nálezu je primárně otázkou aplikace Newyorské úmluvy, ICC jako instituce sama o sobě nezaručuje automaticky snadnější výkon, ale její renomé může mít pozitivní vliv na vnímání férovosti řízení a kvality rozhodnutí, resp. vyšší pravděpodobnost snadného uznání a výkonu, také přináší stranám větší

jistotu, že nález nebude zpochybněn z procesních důvodů. Aby se rozhodčí nález stal vykonatelným, je nutné jej uznat u příslušného soudu v zemi, kde má být výkon proveden, přičemž klíčovou roli také hraje právě Newyorská úmluva, kterou Velká Británie i Česká republika obě ratifikovaly.

Odvolání / věcný přezkum: Oproti soudnímu rozhodnutí však rozhodčí nález zpravidla nepodléhá plnohodnotnému systému opravných prostředků. Možnost jeho přezkumu je velmi omezená a lze jej zpochybnit pouze z úzce vymezených důvodů, zejména procesních vad řízení. Přesněji řečeno, rozhodčí nález nelze standardně „přezkoumávat" po věcné stránce (tj. ve smyslu odvolání), ale obecně jej lze zrušit soudem v místě rozhodčího řízení pouze z omezených důvodů.

Veřejnost: Neveřejnost rozhodčího řízení chrání pověst a obchodní tajemství stran sporu, což je oproti soudnímu řízení výhoda, která se podobá mediaci, jelikož i ta probíhá v důvěrném režimu. Je však třeba rozlišovat mezi neveřejností (tedy vyloučením veřejnosti z jednání) a důvěrností (tedy povinností mlčenlivosti ohledně řízení), přičemž pravidla ICC určitou důvěrnost zajišťují, byť není automatická. Skutečnost, že povaha rozhodčího řízení je neveřejná, je zvlášť významná v kontextu dané případové studie, kdy by veřejné projednávání takového sporu mohlo vést k odhalení informací o funkcionalitě softwaru, technických specifikacích, obchodním modelu nebo interních procesech obou společností. Rozhodčí řízení zde oběma stranám poskytuje vyšší míru ochrany obchodního tajemství a citlivých dat, což je v oblasti IT a softwarového průmyslu obzvlášť důležité.

Řešení sporu – soudní řízení

Soudní řízení v České republice by se řídilo OSŘ, přičemž mezinárodní příslušnost českých soudů by v tomto případě vyplývala z prorogační doložky obsažené ve smlouvě, ve které si strany výslovně zvolily české soudy jako příslušné pro řešení sporů, pokud by nebylo využito rozhodčího řízení. Prorogace se v tomto případě řídí Haagskou úmluvou, protože jak Česká republika, tak Spojené království jsou smluvními stranami této úmluvy.

Jako výhodu soudního řízení v tomto případě shledávám možnost přiznání předběžného opatření, například zákazu distribuce sporného softwaru. Lze nicméně dodat, že i v rozhodčím řízení může být stranami

požádáno o předběžné opatření (např. dle čl. 28 Pravidel ICC, nebo lze požádat o jeho nařízení soud i při probíhajícím rozhodčím řízení).

Trvání: Nevýhodou může být délka řízení kvůli dodržování procesních pravidel, zejména pak pokud se celý proces protáhne kvůli získání znaleckých posudků ze specifických oblasti.

Odbornost soudce: Zároveň je třeba mít na paměti, že o věci bude rozhodovat soudce, který je sice odborníkem v oblasti práva, avšak nemusí mít hlubší znalosti v technických nebo specifických otázkách spojených např. s IT problematikou. Tyto aspekty pak bývají řešeny prostřednictvím znaleckých posudků, což řízení dále prodlužuje a prodražuje. Taková situace však může nastat i v rozhodčím řízení, nicméně výhodou rozhodčího řízení je možnost volby rozhodce se specializací na danou problematiku.

Nákladovost: Vzhledem ke složitosti sporu, nutnosti znaleckých posudků v oblasti IT a duševního vlastnictví, délce řízení a možným nákladům na právní zastoupení lze očekávat, že soudní řízení v tomto případě bude finančně náročné, přičemž náklady se mohou dále zvýšit v důsledku mezinárodního prvku sporu a nutnosti vymáhání případného rozhodnutí v zahraničí. Stejné obtíže s vymáháním rozhodnutí v zahraničí mohou vzniknout i v případě rozhodčího nálezu, ačkoliv ten lze zpravidla uznávat dle Newyorské úmluvy.

Vymahatelnost: Následné uznání a výkon rozhodnutí ve Velké Británii by mohlo vést k jistým právním komplikacím, vzhledem k vystoupení Velké Británie z EU, kdy se změnila pravidla pro uznávání a výkon cizích soudních rozhodnutí ve Velké Británii. Nařízení Brusel I bis, které dříve tuto oblast upravovalo, již mezi Českou republikou a Spojeným královstvím není použitelné. Spojené království sice projevilo zájem přistoupit k Luganské úmluvě z roku 2007, která by poskytla podobný rámec jako nařízení Brusel I bis, nicméně nebylo doposud dosaženo k tomu potřebného souhlasu všech současných signatářů úmluvy.[170] V daném případě je však situace specifická. Ve smlouvě mezi Innovatczech a Code Solutions byla sjednána prorogační doložka, tedy dohoda o volbě příslušného soudu. Na základě této dohody by se uplatnila Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu z roku 2005, k níž jsou Česká republika i Spojené království smluvními stranami. Haagská úmluva zajišťuje, že rozhodnutí

[170] Uznávání a výkon rozsudků mezi UK a ČR po Brexitu [online]. *Advokátní deník* [cit. 25. 3. 2025]. https://advokatnidenik.cz/2019/04/12/uznavani-a-vykon-rozsudku-mezi-spojenym-kralovstvim-a-ceskou-republikou-po-brexitu

vydané soudem určeným ve smlouvě (v tomto případě českým soudem) má být v druhém státě (zde ve Velké Británii) uznáno a vykonáno, pokud jsou splněny podmínky úmluvy. Těmi jsou zejména platně sjednaná prorogační doložka, rozhodnutí ve věci, která není z působnosti Úmluvy vyloučena a absence důvodů pro odmítnutí uznání dle čl. 9 Úmluvy (např. veřejný pořádek).[171]

Odvolání / věcný přezkum: Výhodou soudního řízení je vyšší míra předvídatelnosti ve smyslu procesních pravidel a možnosti přezkumu rozhodnutí. Je však pravdou, že rozhodčí řízení vedené dle Pravidel ICC je rovněž vysoce předvídatelné díky detailní úpravě procesních pravidel a postupu. Na rozdíl od rozhodčího řízení, které se řídí pravidly ICC, nebo mediace, je u soudního procesu možnost podat odvolání, což může stranám poskytnout větší jistotu v případě nesouhlasu s rozhodnutím.

Veřejnost a zachování obchodních vztahů: Veřejnost ústních jednání v soudním řízení a veřejné vyhlášení rozsudku mohou poškodit pověst firmy, protože citlivé informace o obchodních strategiích, finanční situaci nebo vnitřních sporech se mohou dostat na veřejnost, což může vést ke ztrátě důvěry obchodních partnerů, negativní publicitě a potenciálním finančním dopadům.

Shrnutí analýzy

Mediace, rozhodčí řízení i soudní řízení mají své výhody i nevýhody v závislosti na povaze sporu. Mediace je nejrychlejší, nejméně nákladná a umožňuje zachování důvěrnosti jednání mezi stranami, nevýhodou však je že výsledek mediace není automaticky vymahatelná, je však nutné zdůraznit, že dohoda dosažená v mediaci je pro strany závazná jako každá jiná smlouva. Rozhodčí řízení nabízí odborné rozhodce a neveřejnost, což je výhodné zejména u složitých technologických a duševně vlastnických sporů, avšak náklady mohou být srovnatelné se soudním řízením. Výhodou rozhodčího řízení je i relativní snadnost mezinárodního uznání a výkonu rozhodčího nálezu na základě Newyorské úmluvy. Soudní řízení poskytuje právní jistotu v podobě autoritativního a vynutitelného rozhodnutí, přičemž existuje možnost přezkumu rozhodnutí. Významnou výhodou v mezinárodním kontextu je i možnost uznání a

[171] Úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu [online]. *Haagská konference mezinárodního práva soukromého* [cit. 4. 4. 2025]. https://assets.hcch.net/docs/9d7c6cf9-6266-43dc-a9b9-c433503e9ff6.pdf

výkonu soudního rozhodnutí na základě příslušných mezinárodních nástrojů, v tomto případě Haagské úmluvy. Nevýhodou soudního řízení je však jeho veřejnost, délka trvání a s tím spojené náklady, navíc může soudní spor negativně ovlivnit reputaci stran a jejich obchodní vztahy. V této případové studii by bylo nejvhodnější zkusit spor vyřešit mediací, případně rozhodčím řízením u ICC dle rozhodčí doložky, protože kombinuje odborné posouzení, důvěrnost a relativně snadnější mezinárodní vymahatelnost rozhodnutí.

3.2.2 2. případová studie

Společnost CzechFashion s. r. o. se sídlem v České republice, která se zabývá výrobou a distribucí módního oblečení, uzavřela v roce 2023 smlouvu se španělskou maloobchodní společností Vestiddos S.L. se sídlem ve Španělsku. Předmětem smlouvy byla dodávka nové kolekce zimního oblečení.

Dle smlouvy se CzechFashion zavázala dodat zboží do 30. září 2023. Místem dodání zboží byl sklad společnosti Vestiddos S.L. v Barceloně (Španělsko). Vestiddos se zavázala uhradit 30 % ceny předem a zbytek po dodání zboží.

Strany si ve smlouvě neučinily volbu rozhodného práva. Rozhodčí doložka obsažená ve smlouvě vycházela ze vzorové doložky uvedené v příloze Rozhodčích pravidel UNCITRAL z roku 2021. Smluvní strany si dle doporučení v doložce dále sjednaly, že spor bude rozhodován jedním rozhodcem, místem konání rozhodčího řízení bude Barcelona, Španělsko a jazykem řízení bude angličtina.

Spor: CzechFashion zboží ve sjednaném termínu vůbec nedodala. Kupujícího neinformovala o nedodaní zboží či nedodržení termínu pro dodání. Kupujícího neinformovala o nedodání zboží ani o důvodech prodlení. Dne 10. října 2023 proto společnost Vestiddos zaslala CzechFashion písemnou výzvu k dodání zboží a poskytla jí dodatečnou přiměřenou lhůtu k plnění v délce 14 dnů. Ani v této dodatečné lhůtě CzechFashion zboží nedodala.

Nároky společnosti Vestiddos S.L.: vrácení zálohy ve výši 30 % z kupní ceny, kterou prodávajícímu zaplatila a náhradu škody spočívající ve ztrátě zisku za zimní sezónu, neboť neměla dostatek zboží k prodeji.

Vyjádření společnosti CzechFashion s. r. o.: k nedodání zboží došlo z důvodu výrobních komplikací a narušení dodavatelského řetězce, které nebyly z její strany ovlivnitelné. Domnívá se, že jí za prodlení

nenáleží odpovědnost a že Vestiddos nemá nárok na náhradu škody. Česká společnost odmítá v této záležitosti komunikovat se španělskou společností.

Analýza případu

Při určení, **které právo** se na tento případ použije, je nutné vzít v úvahu následující aspekty. Smlouva byla uzavřena mezi společností se sídlem v České republice (CzechFashion s.r.o.) a společností se sídlem ve Španělsku (Vestiddos S.L.), tedy mezi stranami z různých smluvních států Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (CISG). Pokud strany neuvedly ve smlouvě jinak (strany si použití CISG nevyloučily), bude se smlouva řídit touto úmluvou, jelikož se jedná o kupní smlouvu mezi stranami s místy podnikání v různých smluvních státech. Použití kolizní úpravy dle Nařízení Řím I (čl. 4 odst. 1) by připadalo v úvahu až v případě, kdy by CISG danou otázku neupravovala. V takovém případě by se použilo české právo jako právo státu prodávajícího (čl. 4 odst. 1 písm. a) Nařízení Řím I).

Ze skutkového stavu vyplývá, že CzechFashion zboží ve sjednaném termínu vůbec nedodala a o této skutečnosti kupujícího ani neinformovala. Podle čl. 49 CISG je kupující oprávněn odstoupit od smlouvy, pokud prodávající podstatně poruší smlouvu. Nedodání zboží v ujednaném termínu, zvláště bez jakéhokoli oznámení, lze považovat za podstatné porušení smlouvy. Kupující poskytl prodávajícímu dodatečnou přiměřenou lhůtu k plnění dle čl. 47 odst. 1 CISG a prodávající neplnil ani v dodatečné lhůtě.

Jelikož v daném případě k dodání zboží vůbec nedošlo, a to ani v dodatečné lhůtě, využil kupující svého práva od smlouvy odstoupit a současně uplatňuje vůči prodávajícímu nárok na náhradu škody podle Oddílu II CISG, spočívající ve ztrátě zisku, který jí měl vzniknout v důsledku nemožnosti prodávat zimní kolekci zboží, jehož dodávka byla předmětem smlouvy. Právní základ tohoto nároku upravuje čl. 74 CISG, který výslovně uvádí, že náhrada škody zahrnuje jak skutečnou škodu, tak ušlý zisk.

Je však nutné vzít v úvahu rovněž možnost liberace z odpovědnosti ze strany prodávajícího dle čl. 79 CISG. Prodávající straně, která nesplnila své smluvní povinnosti, umožňuje zprostit se odpovědnosti za škodu, pokud prokáže, že nesplnění bylo způsobeno překážkou, která je mimo její kontrolu, nebylo možné ji v době uzavření smlouvy rozumně předvídat a

jejím následkům se nedalo zabránit ani je překonat. Úspěšnost nároku kupující strany by tedy závisela na tom, zda by se CzechFashion podařilo prokázat existenci důvodů pro vyloučení odpovědnosti dle čl. 79 CISG.

Ačkoliv existuje rozhodčí doložka, nic nebrání stranám pokusit se o řešení sporu i jinými způsoby, zejména mediací. V úvahu však přichází všechny tři námi sledované způsoby řešení vzniklého sporu, a to kromě mediace a rozhodčího řízení i soudní řízení.

Řešení sporu – mediace

Pro tento konkrétní případ by **mediace** mohla mít omezenou efektivitu, neboť se jedná o spor, v němž je pozice stran poměrně vyhraněná. Vestiddos požaduje vrácení zaplacené zálohy a náhradu ušlého zisku, zatímco CzechFashion popírá svou odpovědnost s odkazem na existenci překážek dle čl. 79 CISG. Úspěšnost mediace tak bude záviset především na tom, zda by obě strany byly ochotné nejen ke kompromisu, ale již v prvé řadě k samotnému zahájení mediačního řízení, které je svou povahou dobrovolné a vyžaduje souhlas obou stran.

Pokud by se strany rozhodly využít mediační řízení, by bylo vzhledem k mezinárodnímu prvku sporu vhodné, aby mediátor měl zkušenosti s obchodními spory a znalost CISG, případně mezinárodního obchodního práva.

Trvání: Mediace v tomto typu obchodního sporu by pravděpodobně nebyla časově náročná. Za předpokladu, že by obě strany byly ochotny jednat, by se jednalo spíše o otázku několika týdnů (1–2 jednání), než dlouhodobého procesu.

Odbornost mediátora: Vzhledem k tomu, že se v tomto případě jedná o typický obchodní spor založený primárně na nedodání zboží a otázkách odpovědnosti, role mediátora by spočívala spíše v jeho schopnosti efektivně vést komunikaci, identifikovat zájmy stran a pomoci jim překonat vzájemnou nedůvěru či emoce. Není zde nezbytně nutná hluboká odborná znalost specifické odvětví práva; klíčová je spíše dovednost vést vyjednávání, aktivně naslouchat a formulovat návrhy řešení přijatelných pro obě strany.

Zachování obchodních vztahů: Přestože by mediace mohla být v tomto případě neúspěšná, již samotné obnovení komunikace mezi stranami za asistence nezávislého mediátora by mohlo přispět k částečnému uvolnění napětí, odstranění nedorozumění a nastavení méně konfrontační atmosféry. To by mohlo pozitivně ovlivnit případné následné

rozhodčí nebo soudní řízení, např. usnadnit vyjednávání o částečném narovnání nebo urychlit některé fáze řízení. Zachování základní komunikace mezi obchodními partnery může být v obchodních vztazích cenné i pro případnou budoucí spolupráci.

Nákladovost: Důvod, proč by se strany mohly rozhodnout pro řešení sporu mediací může spočívat ve skutečnosti, že je obvykle výrazně méně nákladná než soudní či rozhodčí řízení.

Vymahatelnost: Mediace zároveň neposkytuje právně závazné rozhodnutí, a v tomto případě se navíc zdá, že minimálně jedna ze stran (CzechFashion) aktuálně nemá zájem o smírné řešení, neboť se zcela vyhýbá jakékoliv komunikaci s druhou stranou. Pro případ neúspěchu by tak bylo nutné přistoupit k dalšímu způsobu řešení sporu.

Odvolání / věcný přezkum: Mediace je navíc zcela dobrovolný proces a dosažená dohoda je závazná pouze v případě, že se na ní obě strany shodnou a uzavřou ji formou smlouvy. Neexistuje zde možnost „odvolání" proti výsledku mediace. Pokud jedna strana s výsledkem nesouhlasí, dohoda jednoduše nevznikne. To může být pro strany motivující faktor alespoň vstoupit do jednání a zjistit, zda existuje možnost nalezení společného řešení bez rizika, že jim bude něco jednostranně vnuceno.

Veřejnost: Zároveň je však třeba zdůraznit i možná negativa. Obecně se u mediace jako výhodu uvádí její neveřejnost (tj. neveřejně probíhá), zároveň obsah jednání zůstává důvěrný, což může být významným motivačním faktorem zejména pro prodávajícího, nicméně to neznamená automaticky plnou důvěrnost všech sdělení. Zejména obava z odhalení vlastní strategie, argumentace nebo důkazů, které by mohly být v následném rozhodčím či soudním řízení proti straně použity, může být významným odrazujícím faktorem, především v situaci, kdy vztah mezi stranami není partnerský, ale konfrontační.

Řešení sporu – rozhodčí řízení

V daném případě se smluvní strany dohodly, že případné spory budou řešeny formou rozhodčího řízení podle pravidel UNCITRAL. Tento postup je v mezinárodním obchodním styku obvyklý zejména z důvodu rychlosti a diskrétnosti řízení.

Rozhodčí doložka vycházela ze vzorové doložky UNCITRAL[172] a stanovila, že rozhodčí řízení se bude konat v Barceloně, Španělsko, před jediným rozhodcem a v anglickém jazyce.

Řízení se zahajuje podáním návrhu na rozhodčí řízení jednou ze smluvních stran. Po ustavení rozhodce probíhá samotné řízení a následně je vydán rozhodčí nález, který je závazný.

Trvání: Délka rozhodčího řízení se v praxi odvíjí zejména od složitosti sporu a množství prováděných důkazů. V typických obchodních sporech obdobného charakteru lze očekávat, že rozhodčí řízení potrvá několik měsíců až přibližně jeden rok. V porovnání se soudním řízením před státními soudy se rozhodčí řízení obvykle považuje za rychlejší způsob řešení sporu.

Odbornost rozhodce: V daném případě si smluvní strany sjednaly rozhodčí řízení před jediným rozhodcem. Výběr rozhodce bývá v rozhodčím řízení zásadním prvkem, protože umožňuje zvolit odborníka s konkrétní specializací nebo zkušenostmi v dané oblasti práva či odvětví obchodu. Vzhledem k tomu, že předmětem sporu mezi CzechFashion a Vestiddos je relativně standardní situace, tedy spor o zaplacení zálohy a náhradu škody v souvislosti s nedodáním běžného zboží, lze očekávat, že řešení této věci nevyžaduje zvláštní odborné znalosti nebo technickou expertizu. Klíčová bude zejména znalost obchodního práva a zkušenost s vedením mezinárodních rozhodčích řízení, nikoliv hlubší znalosti specifického odvětví. Výběr rozhodce tak v tomto případě směřuje spíše k osobě s obecnou praxí v obchodních sporech než k úzce specializovanému expertovi.

Zachování obchodních vztahů: Rozhodčí řízení bývá často považováno za vhodnější formu řešení sporu v případech, kdy mají strany zájem na zachování obchodního vztahu i po vyřešení sporu. Neveřejnost řízení, flexibilnější přístup rozhodců a důraz na efektivní řešení mohou přispět k méně konfrontačnímu průběhu sporu. V dané věci mezi CzechFashion a Vestiddos však zachování obchodních vztahů bude záviset zejména na výsledku řízení a ochotě obou stran pokračovat ve spolupráci.

Nákladovost: Celkové náklady na rozhodčí řízení v daném případě se budou odvíjet od několika faktorů; výše sporné částky, složitosti sporu, počtu rozhodců (v tomto případě byl sjednán jediný rozhodce) a délky řízení. Vzhledem k tomu, že se jedná o mezinárodní spor o

[172] K nalezení v Příloze k Pravidlům UNCITRAL pro rozhodčí řízení

zaplacení zálohy a případnou náhradu škody, včetně ušlého zisku, lze očekávat, že sporná částka bude v řádu desítek až stovek tisíc EUR. Náklady rozhodčího řízení podle UNCITRAL typicky zahrnují odměny rozhodcům, které se odvíjí dle hodinové sazby nebo paušálu; právní zastoupení stran; náklady na tlumočení, překlady, znalecké posudky atd. Podle obecných zásad rozhodčího řízení nese náklady obvykle strana, která ve sporu neuspěla (princip costs follow the event).[173] Rozhodci však mají pravomoc rozdělit náklady i jinak, např. poměrně. Pokud by musela oprávněná strana přistoupit k podání návrhu na výkon rozhodčího nálezu a bylo by ji vyhověno, mohla by být CzechFashion uložená také povinnost uhradit náklady řízení.

Vymahatelnost: Vzhledem k tomu, že Česká republika i Španělsko jsou smluvními stranami Newyorské úmluvy, je rozhodčí nález vydaný dle pravidel UNCITRAL uznatelný i na území České republiky. V praxi to znamená, že oprávněná strana může podat návrh na nařízení výkonu rozhodčího nálezu k příslušnému soudu, resp. exekutorovi v České republice, kde by se následně aplikovala příslušná ustanovení EŘ, případně OSŘ.

Odvolání / věcný přezkum: I zde platí, že rozhodčí nález je konečný a na rozdíl od soudního rozhodnutí proti němu nelze podat odvolání. Soud může nález zrušit pouze v omezených případech, například pokud bylo rozhodčí řízení vedeno v rozporu se zásadami spravedlivého procesu, při překročení pravomoci rozhodců atd. S ohledem na to, že místo konání rozhodčího řízení bylo sjednáno ve Španělsku, se případné zrušení rozhodčího nálezu řídí právní úpravou státu místa řízení, tedy španělským právem.

Veřejnost: Rozhodčí řízení je neveřejné. Na rozdíl od soudního řízení před státními soudy, kde je zpravidla zaručena veřejnost jednání, je rozhodčí řízení vedeno v soukromí a bez přístupu veřejnosti. To umožňuje stranám zachovat diskrétnost sporu, což je v obchodních vztazích často považováno za výhodu, zejména pokud jde o citlivé obchodní informace nebo know-how. V kontextu tohoto konkrétního sporu, který se týká nedodání objednaného zboží, představuje neveřejnost řízení výhodu například v tom, že se na veřejnost nemusí dostat informace o

[173] Who Pays the Costs of International Arbitration? [online]. *Aceris Law* [cit. 4. 4. 2025]. https://www.acerislaw.com/who-pays-the-costs-of-international-arbitration/

obchodních podmínkách, cenách, skladových problémech, případně o reputačních nebo logistických potížích jedné ze stran.

Řešení sporu – soudní řízení

Obecně platí, že platně sjednaná rozhodčí doložka mezi smluvními stranami zakládá povinnost řešit veškeré spory z daného smluvního vztahu, popř. v souvislosti s ním vzniklé, výlučně v rozhodčím řízení. Soudní řízení tak zpravidla přichází v úvahu pouze v případech, kdy rozhodčí doložka buďto neexistuje, nebo je neplatná, neúčinná či nevykonatelná. Navzdory existenci rozhodčí doložky může být zahájeno soudní řízení a povinnost soudu k odmítnutí žaloby (pro existenci rozhodčí doložky) nastává pouze tehdy, pokud se žalovaný včas dovolá existence rozhodčí doložky (tzv. námitka nedostatku pravomoci soudu). Neuplatní-li žalovaný tuto námitku včas, může soud v řízení pokračovat. Tato možnost soudního řešení je tedy v této případové studii jediná, jak by strany mohly spor nakonec řešit soudně.

Vzhledem k tomu, že se jedná o smluvní vztah mezi podnikateli z České republiky a Španělska, kteří si neujednali ve smlouvě prorogační doložku, by se určení příslušnosti soudu řídilo nařízením Brusel I bis. Podle čl. 4 odst. 1 tohoto nařízení jsou příslušné soudy v zemi, kde má žalovaný sídlo, tedy v České republice. Alternativně, dle čl. 7 odst. 1 písm. b) nařízení, by žaloba mohla být podána i v zemi, kde bylo plnění smlouvy provedeno nebo mělo být provedeno. V tomto případě je místo plnění ujednáno ve smlouvě jako sklad v Barceloně (Španělsko), což činí španělské soudy příslušnými k rozhodování o tomto sporu. Proto lze s vysokou pravděpodobností očekávat, že španělská společnost podá žalobu u španělského soudu, protože místo dodání zboží bylo určeno v Barceloně.

Trvání: Délka soudního řízení před českými soudy se v tomto případě může pohybovat v řádu několika měsíců až jednotek let, v závislosti na procesní aktivitě stran a případném využití opravných prostředků. Proti rozhodnutí soudu prvního stupně je obecně i v ČR možné podat odvolání, které však zpravidla prodlouží délku řízení o další měsíce až rok.

Odbornost soudce: Před obecným soudem bude věc posuzována soudcem, tedy právním profesionálem, aniž by bylo nutné, aby šlo o odborníka na určitou specifickou oblast obchodní problematiky. V daném případě však ani v rozhodčím řízení zřejmě nebylo nutné disponovat zvláštní odborností nad rámec běžné právní praxe.

Zachování obchodních vztahů: Soudní řízení je, jak je zmiňováno výše, standardně veřejné a konfrontační. S ohledem na průběh sporu, délku řízení (které může dosahovat délku v řádu několika let v případě odvolání) lze očekávat, že soudní řešení sporu negativně ovlivní další obchodní vztahy mezi stranami.

Nákladovost: Řízení před španělskými soudy probíhá ve španělském jazyce.[174] Zahraniční účastník řízení by musel zajistit tlumočení a překlady dokumentů, což zvyšuje náklady a administrativní náročnost řízení. Strana, která následně ve sporu uspěje, má v zásadě právo na náhradu nákladů řízení.[175]

Vymahatelnost: Za jednu z hlavních výhod soudního řešení sporu v tomto případě považuji vymahatelnost soudního rozhodnutí. S ohledem na dosavadní přístup prodávající strany a její zjevnou neochotu ke komunikaci lze mít za to, že bez formálního rozhodnutí soudu by bylo dosažení dobrovolného plnění velmi nejisté. V případě soudního rozhodnutí vydaného ve Španělsku bude jeho uznání a výkon v České republice upraven nařízením Brusel I bis.

Odvolání / věcný přezkum: Pokud by bylo proti rozhodnutí španělského soudu podáno odvolání, věcný přezkum by probíhal před španělským soudem. Po pravomocném rozhodnutí a jeho uznání v České republice se český soud nemůže věcně zabývat správností rozhodnutí, pouze zkoumá jeho formální podmínky.

Veřejnost: Řízení před španělskými soudy je, jako v ČR, standardně veřejné, pokud zákon nestanoví jinak.[176]

Shrnutí analýzy

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že nejvhodnějším způsobem řešení tohoto konkrétního sporu mezi společnostmi CzechFashion s. r. o. a Vestiddos S.L. je rozhodčí řízení. Mezi stranami existuje platná rozhodčí doložka podle vzorové doložky UNCITRAL, která předpokládá řešení sporů právě tímto způsobem. Rozhodčí řízení je v mezinárodních obchodních vztazích preferováno zejména z důvodu nezávislosti a odbornosti rozhodců, neveřejnosti řízení a rychlejšího procesu oproti soudnímu řízení. V daném případě by byla mediace zřejmě méně

[174] Artículo 142, Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil.

[175] Artículo 394, Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil.

[176] Artículo 120, Constitución Española BOE núm. 311, de 29/12/1978.

efektivní, jelikož jsou pozice obou stran velmi vyhraněné. Vestiddos jednoznačně požaduje vrácení zaplacené zálohy a náhradu škody, zatímco CzechFashion odmítá odpovědnost s odkazem na výrobní komplikace a překážky dle čl. 79 CISG. Soudní řízení by bylo méně vhodné zejména z důvodu mezinárodního prvku a odlišných právních systémů obou států. V případě soudního či rozhodčího řízení hrozí negativní publicita, která by mohla poškodit pověst společnosti u dalších obchodních partnerů a zákazníků. V mediaci by strany měly prostor otevřeně si vyříkat vzájemné výhrady bez obavy ze ztráty obchodní reputace. Rozhodčí řízení dle UNCITRAL poskytuje oběma stranám férové a odborné prostředí k řešení sporu. Výhodou je také možnost výkonu rozhodčího nálezu v obou státech, i díky Newyorské úmluvě. Rozhodčí řízení zde představuje nejefektivnější způsob řešení tohoto sporu.

4 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat vybrané způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku, konkrétně soudní řízení, rozhodčí řízení a mediaci, a na základě zvolených kritérií zhodnotit jejich praktickou využitelnost, výhody a nevýhody. V teoretické části jsem se snažila přiblížit základní charakteristiku jednotlivých metod, jejich právní úpravu se zaměřením na podmínky platné v České republice, a v praktické části následně aplikovat získané poznatky na konkrétní příklady z praxe formou případových studií.

Domnívám se, že se mi v práci podařilo splnit cíle, které jsem si v úvodu vymezila, a zodpovědět otázky, které jsem si položila. Věnovala jsem se nejen obecnému popisu sledovaných metod, ale zejména jejich praktickému využití a srovnání. Pokusila jsem se zohlednit faktory, které mohou ovlivňovat vhodnost zvoleného způsobu řešení sporu, jako je charakter sporu, postavení a preference stran, náklady, rychlost řízení, míra formálnosti, či možnost zachování obchodních vztahů.

V rámci praktické části jsem na základě dvou případových studií porovnávala jednotlivé způsoby řešení sporů podle stanovených kritérií. Tyto případy mi umožnily lépe demonstrovat, jak se jednotlivé metody uplatňují v praxi, jaké jsou jejich výhody i slabá místa a jaké aspekty mohou hrát klíčovou roli při rozhodování o volbě konkrétní metody.

Z mnou provedené analýzy a následného srovnání vyplývá, že žádný ze zkoumaných způsobů řešení sporů nelze označit za univerzálně nejlepší nebo nejvhodnější. Každý z nich má své přednosti a nevýhody, které se však projeví odlišně v závislosti na konkrétním sporu, jeho složitosti, hodnotě, charakteru vztahu mezi stranami a ochotě stran spolupracovat.

Níže závěrem uvádím hodnocení způsobů řešení sporů v rámci mezinárodních obchodních styků, k nimž jsem dospěla v rámci analýzy tohoto tématu a vypracováním této práce a to konkrétně:

Mediace představuje vhodný nástroj především v případech, kdy mezi stranami zůstává určitá vůle ke komunikaci a zájem na zachování vzájemných vztahů. Její hlavní výhodou je rychlost, nižší nákladovost a flexibilita. Naopak její slabinou je dobrovolnost plnění dohodnutého závěru, což může být problematické v situacích, kdy alespoň jedna ze stran nemá zájem na konstruktivním řešení.

Rozhodčí řízení je kompromisem mezi soudním řízením a mediací. Umožňuje rychlejší a flexibilnější řešení sporu než soudní cesta, avšak s

právně závazným rozhodnutím. Jeho výhodou je také důvěrnost a možnost volby rozhodců, což ale zároveň může představovat riziko v případě absence skutečně odborného rozhodce. Další nevýhodou mohou být vyšší náklady, zejména v mezinárodním kontextu.

Soudní řízení zůstává tradičním, právně robustním nástrojem pro řešení sporů. Výhodou je právní jistota, vymahatelnost rozhodnutí a procesní garance nestrannosti soudce. Nevýhodou je naopak často dlouhá doba řízení, vyšší formálnost a v některých případech i veřejnost projednávání sporu, což nemusí být žádoucí pro všechny obchodní subjekty.

Lze tedy uzavřít, že volba vhodného způsobu řešení sporu by měla vždy vycházet z konkrétních okolností případu. To, co může být výhodou v jednom sporu, může být za jiných podmínek naopak nevýhodou. Přesto jsem se v této práci snažila o určité zobecnění, které by mohlo sloužit jako vodítko pro podnikatelské subjekty při zvažování vhodné strategie řešení jejich obchodních sporů.

Jedná se o bakalářskou práci, která má dána omezení jak svým rozsahem, tak i hloubkou zpracování některých dílčích témat. Toto téma bych ráda v budoucnu rozvinula např. formou diplomové práce. Mým cílem v této práci však bylo podat základní přehled o vybraných způsobech řešení sporů, propojit teoretické poznatky s praxí a nabídnout základní praktickou využitelnost získaných závěrů. Věřím, že práce může posloužit jako úvodní orientace v řešené problematice a být případnou inspirací pro další, podrobnější zkoumání tohoto tématu.

Použité zdroje

Bibliografické odkazy na knižní díla

1. Bělohlávek, A. J., Kovářová, D, Havlíček, K. *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: HBT, 2015.
2. Bělohlávek, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů ; Zákon o mezinárodním právu soukromém (vybraná ustanovení): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2023.
3. Bühring-Uhle, C., Kirchhoff, L., Scherer, G. *Arbitration and mediation in international business*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2006.
4. Filler, E. *Commercial Mediation in Europe*. United States: Wolters Kluwer Law & Business, 2012.
5. Holá, L. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2011.
6. Holá, L., Hrnčiříková, M. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017.
7. Horáček, T., Svatoš, M., Olík, M. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018.
8. Hrnčiříková, M., Halla, S., Malacka, M. et al. *Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2019.
9. Kyselovská, T., Drličková, K., Trávníčková, S. et al. *Mezinárodní soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2015.
10. Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.
11. Lavický, P., Dobrovolná, E., Dvořák, B. *Civilní právo procesní. Díl první.* Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2023.
12. Malacka, M., Ryšavý, L. *Mezinárodní právo soukromé : základy obecné a zvláštní části*. Praha: Leges, 2019.
13. Moses, M. L. *The principles and practice of international commercial arbitration: Third Edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
14. Nelson, N., Stipanowich, T. J. *Commercial mediation in Europe: better solutions for business*. New York: International institute for conflict prevention & resolution, 2004.

15. Olík, M., Maisner, M., Pokorný, R. et al. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017.
16. Pfeiffer, M., Pauknerová, M., Růžička, K. *Mezinárodní obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019.
17. Raban, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C.H. Beck, 2004.
18. Rozehnalová, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013.
19. Rozehnalová, N., Drličková, K., Kyselovská, T. et al. *Úvod do mezinárodního práva soukromého*. Praha: Wolters Kluwer, 2017.
20. Rozehnalová, N., Valdhans, J., Kyselovská, T. et al. *Nařízení Řím I, Nařízení Řím II: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2021.
21. Růžička, K., Frintová, D. *Vnitrostátní a mezinárodní rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR : rozhodčí soud sedmdesátníkem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019.
22. Svatoš, M. *Tajemství mediace, aneb, Řešení sporů od A do Z*. Praha: Art Francesco, 2020.
23. Šínová, R., Hamuľáková, K. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Praha: C. H. Beck, 2020.
24. Telec, I. *Přehled práva duševního vlastnictví. 1, Lidskoprávní základy, licenční smlouva*. Brno: Doplněk. 2007.
25. Winterová, A., Macková, A. *Civilní právo procesní. Část první.* Praha: Leges, 2018.

Bibliografické odkazy na odborné články

26. Sláma, J. Licenční smlouva. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2008, č. 2, s. 162-165.

Bibliografické odkazy na elektronické prameny

27. ADR costs and payment [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 18. 3. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/adr/adr-costs-and-payment/
28. Ceník [online]. *Alternative Dispute Resolution Center* [cit. 26. 3. 2025]. https://www.adrc.cz/cenik

29. Chci řešit svoji situaci mediací [online]. *Asociace mediátorů ČR* [cit. 26. 3. 2025]. https://www.amcr.cz/chci-se-dozvedet-o-mediaci/
30. Co je to efektivita? [online]. *DQS Holding GmbH* [cit. 8. 3. 2025]. https://www.dqsglobal.com/cs-cz/vzdelavani/znalostni-centrum-dqs/co-je-to-efektivita
31. Comparing Timelines: What Do Statistics Reveal About the Lenght of International Commercial Arbitration vs. U. S. Federal Litigation? [online]. *Hughes, Hubbard and Reed* [cit. 3. 4. 2025]. https://www.hugheshubbard.com/news/comparing-timelines
32. Časté dotazy [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [cit. 8. 3. 2025]. https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=675&z=12218
33. České soudnictví 2023: Výroční statistická zpráva [online]. *Ministerstvo spravedlnosti* [cit. 11. 3. 2025]. https://msp.gov.cz/documents/d/msp/ceske_soudnictvi_2023-1
34. Evropský kodex chování pro mediátory [online]. *Asociace mediátorů České republiky* [cit. 10. 2. 2025]. https://amcr.cz/dokumenty/
35. Expedited Procedure Provisions [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 3. 4. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/arbitration/rules-procedure/expedited-procedure
36. International Arbitration: What it is and How it Works [online]. *Program on Negotiation Harvard Law School* [cit. 4. 4. 2025]. https://www.pon.harvard.edu/daily/international-negotiation-daily/international-arbitration-what-it-is-and-how-it-works/
37. Kdo je mediátor [online]. *Mediace.justice.cz* [cit. 26. 3. 2025]. https://mediace.justice.cz/kdo-je-mediator/
38. Lze vést rozhodčí řízení online? [online]. *Hospodářská komora ČR* [cit. 15. 3. 2025]. https://www.komora.cz/sluzby/rozhodci-soud-pri-hk-cr-a-ak-cr/
39. Mediation procedure [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 10. 2. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/adr/mediation/mediation-procedure/

40. Mediation Rules [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 18. 3. 2025]. https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services/adr/mediation/mediation-rules/
41. Pravidla pro rozhodčí řízení účinná od 1. ledna 2021. Mediační pravidla účinná od 1. ledna 2014 [online]. *International Chamber of Commerce* [cit. 8. 3. 2025]. https://iccwbo.org/news-publications/arbitration-adr-rulesand-tools/arbitration-rules-and-mediation-rules/
42. Řád pro rozhodčí řízení on-line[online]. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [cit. 8. 3. 2025]. https://legacy.soud.cz/rady/zvlastni-dodatek-radu-pro-rozhodci-rizeni-online-2017
43. Řád rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky [online]. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [cit. 8. 3. 2025]. https://legacy.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012-uz-01-01-2023
44. Sazebníky nákladů rozhodčího řízení [online]. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR* [cit. 8. 3. 2025]. https://legacy.soud.cz/sazebniky
45. Soft Law in International Arbitration Conference [online]. *National University of Singapore* [cit. 12. 3. 2025]. https://law.nus.edu.sg/projects/soft-law-in-international-arbitration-conference/
46. Softwarová licence, licenční smlouva [online]. *Schejbal & Partners* [cit. 18. 3. 2025]. https://akschejbal.cz/softwarova-licence-licencni-smlouva
47. UNCITRAL Mediation Rules [online]. *United Nations Commission on International Trade Law* [cit. 8. 2. 2025]. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/22-01369_mediation_rules_ebook_1.pdf
48. Uncitral Model Law on International Commercial Arbitration [online]. *UNCITRAL* [cit. 12. 3. 2025]. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf
49. UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from

Mediation, 2018 [online]. *United Nations Commission on International Trade Law* [cit. 8. 2. 2025]. https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/modellaw/commercial_conciliation

50. UNCITRAL Notes on Mediation [online]. *United Nations Commission on International Trade Law*. [cit. 8. 2. 2025]. https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/mediation_notes.pdf
51. Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů v českém právním prostředí ve světle novelizované právní úpravy a recentní rozhodovací praxe [online]. *Právní prostor* [cit. 25. 3. 2025]. https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/uznani-vykon-cizich-rozhodcich-nalezu-v-ceskem-pravnim-prostredi-ve-svetle-novelizovane-pravni-upravy-recentni-rozhodovaci-praxe
52. Uznávání a výkon rozsudků mezi UK a ČR po Brexitu [online]. *Advokátní deník* [cit. 25. 3. 2025]. https://advokatnidenik.cz/2019/04/12/uznavani-a-vykon-rozsudku-mezi-spojenym-kralovstvim-a-ceskou-republikou-po-brexitu
53. Úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu [online]. *Haagská konference mezinárodního práva soukromého* [cit. 4. 4. 2025]. https://assets.hcch.net/docs/9d7c6cf9-6266-43dc-a9b9-c433503e9ff6.pdf
54. Who Pays the Costs of International Arbitration? [online]. *Aceris Law* [cit. 4. 4. 2025]. https://www.acerislaw.com/who-pays-the-costs-of-international-arbitration/